STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 06873

EREV-TSAYT

Joseph Greenspan

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

פארלאג
„בידערמאַן“
182 2טע עוועניו,
ניו יאָרק, נ. י.

Copyright 1931, by
J. Greenspan and Leib Sobrin
New York, N. Y.

געזעצט פון ש. קאָרעצקי
געדרוקט אין „נאָבאָס“־דרוקעריי,
129 לאַפּאַיעט גאַס, ניו יאָרק, נ. י.
277

י. גרינשפאַן

צווישן ווענט

אַ לעצטער קלאַנג

ערגעץ ווייט פאַרגייט אַ לעצטער קלאַנג.
אין פענצטער שפּילט דער מאָרגן שוין זיין בלויע קישעף־שפּיל. —
פאַרוואָס, פאַרוואָס־זשע ציט אַזוי דאָס ליד פון אונטערגאַנג
און וועבט פון גרויע שאָטנס אוים אַ נאָגנדיק געפיל?

זאָל זיין, אַז איך בין אויך אַ בלעטל אין סאָפּ־זומער
און הענג פאַרכאַלעשט אַף אַ צווייג פון אַ שטאַרבנדיקן בוים;
און פלאַטער אוף דערפאַר און צי זיך צו דעם קומער,
וואָס עס טראָגט אַף זיך דער ווינט אין אָסיענדיקן רוים?

ערגעץ ווייט הויכט אוים אַ ל ע צ ט ע ר זיין געזאַנג.
אַף טורעם־שפּיצן שפּינט די זון איר פּורפּור־גאָלדיק פאָן —
פאַרוואָס, פאַרוואָס־זשע טוט מיר אַזוי באַנג
אַ לעצטער אופליוז־טאָן?

י. גרינשפאן

דאָס אַלטע פאַרם-הויז

— 1 —

שוין אַ לאַנגע, לאַנגע צייט,
ווייזט אויס,
איז דאָס אַלטע, גרויסע פאַרם-הויז
פון מענטשן-טריט פאַרלאָזן.

דער אויסגעדאַרטער, קראַנקער קאַבאַליסט,
וואָס דינט דאָ ווי אַ וועכטער,
האָט אַליין שוין אויך, דוכט זיך, פאַרלאָרן
יעדן שפּור פון לעבעדיקן אָטעם
און דרייט זיך דאָ אַרום,
ווי אַ שאָטן אין אַ קעניגרייך פון שאָטנס.

אַ גאַנצן טאָג,
פון פרימאָרגן ביז אין אָוונט,
שלייכט ער איבער קאַמערן זיך אום
און ס'באַוועגן זיך די בלאַסע ליפּן זיינע
שטום,
ווי ער וואָלט אַ געצנדינער
אין אַ טעמפּל אַ פאַרצייטיקן געווען,
און וואָלט צו די אָפּגעבליאַקעוועטע בילדער,
וואָס באַפּוצן דאָ און דאָרט די אומעטיקע ווענט,
ווי צו געטער זיינע הייליקע
מיט שטומע טפילעס זיך געווענדט.

דערביי
באַוועגט ער אָפט,

צווישן ווענט

ווי אַ דיריזשאָר,
מיט זײַנע לאַנגע, ביינערדיקע הענט,
און אָרום
הייבן זיך און פאַלן גאַנצע שאָטן־טרופּעס,
ווי זיי וואָלטן אויסגעטאַנצט מעשונעדיקע, שטומע ריטואַלן
צו די אָפּגעבליאַקעוועטע בילדער,
וואָס בלויז דער שטויב אויף זיי
דערמאָנט אָן טויט פון זייער שעפער.

נאָר, קען זײַן:
עס דוכט זיך אים,
אַז אָט דער דיקער שטויב,
וואָס רוט אויף זיי,
איז גאָר דער שטויב פון מאַלערס ביינער,
וואָס האָט אין קייווער רואיק ליגן ניט געקענט,
ווייל ס׳פלעגן ווינטן בייזע, דורך די נעכט,
אים גרוסן טרויעריקע
פון זײַנע קינדער ברענגען;
און איינמאָל,
אין אַ נאַכט אַזאַ אַ בייזער,
האָט מיסטאָם
מיט אַ שרעקלעכן געיאָמער
אַ ווינט זיך אָנגעטראָגן
און פון קייווער
אויף די שוואַרצע פליגלען זײַנע אים אַרופגענומען
און יאָרהונדערטן מיט אים אַזוי אַרומגעוואָגלט
און אַרומגעזוכט די קינדער זײַנע,
ביז — פון קאַלטע, פרעמדע בליקן דורכגעפרעסענע
און צום סאָף פאַרגעסענע
געפונען האָט ער זיי
אין אָט דער אַלטער,

פאַרוואָרלאָזטער,
כורוועדיקער הויז.

— 2 —

ווײנט
דאָס אַלטע, גרויסע פאַרם-הויז
און עס רינט פון ווענט אַראָפּ
איר פלוצימדיקער בראָך:
איין טאָכטער און דריי זין
האָט זי, צווישן די וואָס גייען אָף דער ערד נאָך אום, געהאַט —
איין טאָכטער און דריי זין,
וואָס וואָלטן מיט שטאָלץ באַדאַרפט צו די ווייטערדיקע דוירעס
איר מישפּאָכע איבעס טראָגן.
איז די טאָכטער,
דזשאָזעפין,
אינערגעץ קיין מישיגאַן אַוועק און דאָרטן כאַסענע געהאַט;
און די זין,
דזשאָן,
טאָם
און רעימאָנד
האָט עס אַלץ, ווי מיט אַ קישעף-האַנט
צו דער גרויסער שטאָט געצויגן.
פלעגן זיי, פון צייט צו צייט,
אָף גאַטס באַראָט די באַלעבאַטישקייט פאַרלאָזן
און זיך אַוועקשלייען אַהין.
ביז איינמאָל —
ס'איז דאָן אַ ווינטער-טאָג אַ פראָסטיקער געווען;
ס'האָט נאָך אַ טאָג אַזאַ
דאָס אַלטע פאַרם-הויז
(און עפּשער אויך די וועלט)

צווישן ווענט

ביז דעמאָלט ניט געזען.
אין יענעם טאָג
האָט פון פראָסט דער וואַלד געטרעשטשעט
און ס'זענען פייגעלעך געפאַלן
פאַרפרוירענע אין פעלד;
אין יענעם טאָג
האָט אין זאַווערוכע זיך די ערד געקאָרטשעט
און ס'האָט דער הימל שיר געשפּאָלטן זיך פון קעלט —
אין יענעם טאָג איז דאָס געשען:
ס'האָט דזשאָן
פון שליאַך
אַ לעצטן מאָל
זיין קאָפּ צום פאַרם־הויז געווענדט
און ס'האָט דער ווינטער ווינט
אַ לעצטן שפור פון אים מיט טיפן שניי פאַרקערט
און אַזוי,
אויף אייביק שוין, ווייזט אויס,
פאַרלאָזן האָבן אַלע דריי
דאָס אַלטע פאַרם־הויז
און וועלן קיינמאָל, קיינמאָל ניט באַטרעטן מער
פון עלטערן דעם וועג.

— 3 —

ווײנט דאָס אַלטע פאַרם־הויז
און שימערירט פון ווענט אַראָפּ
איר דוירעסדיקן יענקי־איכעס:
ער ציט זיך אַזש
ביז דעם קריג, דעם הייליקן,
וואָס גרויסע אור־פאָטערס האָבן אָנגעפירט אַמאָל
פאַר פרייהייט,

און דערפאַר
אַף רויט מיט זייער בלוט
דעם דעלאַווער געפאַרבט.

דערציילט דאָס אַלטע פאַרם־הויז —
און איידעס זענען:
שווערדן,
ביקסן,
באַיאָנעטן
און סטילעטן —
אַלטער קריג־געווער,
וואָס שווייגט לעגענדעס אויס
וועגן זיך
און וועגן קעמפער העלדישע —
אַלטער קריג־געווער,
וואָס שטומט זיין שטאָלץ פון וועגט אַראָפּ
אַף צעמורשטע קעפּ פון טויטע ענגעלענדער
און אייגענע פאַררעטער,
וואָס נורען אין די ווינקלען זיך,
ווי זיי וואָלטן אַ באַהעלטינש געזוכט
פאַר דעם ווייטיק און דער כאַרפּע,
וואָס וועט אייביק שיין מיסטאָם גליווערן אין זיי.

ער ציט זיך ווייטער נאָך,
דער איכעס פון דעם אַלטן פאַרם־הויז.
ער ציט זיך
אַזש ביז צום וואָגלענדיקן אוילערעגלניק פון דער מעיפלאַוער,
וואָס האָט פאַר זיך און פאַר זיין גאָט
אַן אירמיקלאָט דאָ געפונען
און מיט זיין פרומען טראָט
דאָס נייע לאַנד פאַר קריסטוסן געהייליקט...

— 4 —

סטאַרטשעט אויס
דאָס אַלטע פאַרם-הויז,
ווי אויסגעפוילטע וואונדן,
אירע פענצטער-לעכער
און דערציילט:
עס שפּרייטן פעלדער זייער אויפגעפּראַלטער רייפקייט
קעגן פרילינגדיקער זון
און בענקען נאָך פאַרזייאונג.
פוילט ערגעץ אין פרעמדע זעק די זריע,
און אין שייערן
קומען מייז פאַרהונגערטע
און נישטערן אין פּוסטע זאַשיקעס
און גייען אויס פאַר בענקשאַפט
פון די וואונדערמאַיסעס,
וואָס דער טוכלער ווינט, וואָס שלייכט זי דאָ אַרום,
דערציילט זיי —
פון די וואונדערמאַיסעס פון אַמאָל
ווען עס האָט די שעפע אָנגעפילט דעם שייער ביזן דאַך
אַז ס'איז קיין ברעקל אָרט,
וואו צו אָטעמען, אַפילע ניט געוועןֹ...

עס פרעסט דער זשאַווער אוף
דעם אַקער און די זיי-מאַשין,
און אַף שטאַלן
הענגען לויז די טויערן
און וויגן זיך אַ גאַנצן טאָג,
ווי מעשונעדיקע אויערן
צום טאַקט פון טראַקטאָר-רויש
און פערד-געשנאָרך

אף שכיינעסדיקע פעלדער.
— און פון אויסגעקרימטע דעכער
וואס אמאל, אין די פארטאגן,
פלעגן פון זיי
מיט שטאלץ
צום מיזראך-זייט זיך נויגן
די בליצנשלינגער-העגער,
ווי זיי וואלטן גרייט געווען צו אנזאגן דעם הויף,
אז עס פוצט זיך שוין אף יענער זייט פון לאן
דער הימלראנד
אין א גירלאנד
— פון פורפור און פון גאלד
פון אויסגעקרימטע דעכער
קוקן זיי איצט שטאר
און בויגן צו דער ערד אראפ די קעפ, די שטאלענע,
פאר שאנד,
ווען דער ערשטער שטראל,
וואס צינדט דעם העכסטן שפיץ פון וואלד,
באגעגנט שוין דעם טראקטאר און די פערד
געשפאנט אין אקער און אין זיי-מאשין
אף שכיינעסדיקע פעלדער.

ווי א גרייזע זקינע
מיט אויגן אויסגערונענע,
וואס באוועגט די פייכטע אויגנלעדלאך אירע,
ווי זי וואלט
אנטאפן
מיט זיי געוואלט
— די שיין די זוניקע
ווי אן אלטע, בלינדע זקינע,

צ ווי ש ן ווע נ ט

שטייט אין מיטן פעלד
א פאַרוואָלאָזטע
דאָס אַלטע פּאַרם-הויז
און סטאַרטשעט וואונדיק-פּוילע פענצטער-לעכער צו דער זון;
און אַף צעפּליקטע לאָדן
סקריפּעט אוים
א יונגער, כוצפּעדיקער פּרילינג-ווינט
וויינענדיקע, אָסיענדיקע טענער.

י. גרינשפאן

זון פון מיין בלויער שטעטעלע

זון פון מיין בלויער שטעטעלע, —
ס'האָט דיך
די ריזן־שטאָט ניו יאָרק
אַף אירע שטאָלענע הערנער אַרופגענומען,
און מיך
האָט זי איינגעשלונגען
אין איר פייכטן, זשאַווערדיקן אינגעווייד.

זון פון מיין בלויער שטעטעלע —
ווי עס וועבט אונטער אַ סטעליע ערגעץ אוים
מיט אירע דאַרע, לאַנגע נאָדל־פינגער
די גרויע שפין
איר שפינוועב פאַר אַ וואָגלענדיקער פליג,
אַזוי האָט מיט קאַלטע פינגער, אייזערנע,
די גרויע שטאָט
איבערן הימל
אַ געפלעכט פון נעצן ריזיקע
אויסגעוועבט פאַר דיר.
איצט —
ווי אַ געפאַנגענער
אין דראָט, אין שטעכיקן,
פּלאָנטערסטו זיך אום
צווישן אַ געפלעכט פון טורעם שפיצן,
איבער אַ הימל אַ צעלעכערטן,
ווי דו וואָלסט אַ וועג צוריק געזוכט,
צוריק צו דער בלויער שטעטעלע
און צום „סטאַראַנייעם וואַלד.“

צווישן ווענט

זון פון מיין בלויער שטעטעלע —
ווי אַ וואָרעם שאַר איך זיך
איבער כאַדאָרים פּייכטע, כאַשכעסדיקע,
פון ניו יאָרק;
בלינד, ווי אַ וואָרעם,
צי איך זיך
דורך אירע בלינדע, אונטערערדישע
קאַפּאַקאַל־לאַבירינטן,
און זוך דעם וועג צו יענער צייט,
ווען ס'איז פאַר מיר די גרויע וועלט די שטאָטישע
אין בלויע שלייערן געווען נאָך איינגעהילט;
צו יענער צייט,
ווען איך — אַ קינד פון שטעטעלע —
און דו — איר הימלס יונגע זון —
האָבן ביידע זיך אין פעלד אַרומגעשפּילט,
ווי אַ אינגל מיט זיין גאָלדענעם באַלון.

י. גרינשפאן

צו מיינע שטעטלדיקע יאָרן

— לייבעלען

שטעטלדיקע יאָרן מיינע,
ווי וויאַנענדיקע זיבעצן קאַשמאַרן
פלאָנטערט איר זיך אום אין מיין זיקאָרן.

— 1 —

שטעטלדיקע יאָרן מיינע,
ווען אַפן רוקן פון דער „קאָרסיקאַן"
האָבן מיינע בליקן
פון בעינהאָשמאָשעם-שטראַלן
קאַנאַטן אויסגעשפונען
און אומזיסט
צו די ברעגן פון מיין קינדהייט זיי פאַרצויגן,
זענט איר, אין בלוי-און זילבער-אויסגעפוצטע,
אַלע זיבעצן מיר נאָכגעפלויגן.

אַליין, אין אַ גרויער, טויהודיקער צווישנוועלט,
בין איך אַפן דעק פון שיף געשטאַנען
און אייך אַריין צו זיך אין פאַזיכע גערופן,
ווי אַמאָל, אַף אַ פרעמדן דאַך, אַ גויעשן,
דאָרטן אין מיין שטעטעלע —
מיינע בלוי-און זילבער-טייבעלעך,
וואָס זענען פון מיין טויבנשלאַק אַנטלאָפן.

איז אַזוי אַ טאָג פאַרגאַנגען
און מיט זיך יענע ברעגן מיינע צוגענומען.
און אַזוי איז נאָך אַ טאָג אַוועק

צ ווי ש ן וו ע נ ט

און נאָך איינער פאַרשוואומען,
ביז עס האָט, פאַר שרעק, מיר אויסגעדאַכט:
אויך איר זענט אין די טיפעניש אומגעקומען.
נאָר אָפן צוועלפטן טאָג,
ווען מעשונעדיקע דרילן
האָבן עגבערן געגומען דעם מאַירעוו-האָריזאָנט;
ווען עס האָבן שפּיצן פון אַ גרויען וואַלד, אַ שטיינערנעם
דעם הימל-זוים געקעמט,
האָב איך, אייך — יאָרן מיינע שטעטלשע —
ווי בלוי-און זילבער-פלאַטערלעך,
צווישן מאַכנעם שוואַרצע, ריזן-רויבפייגלען
דערקענט.

אַ בלאַסע האָט מיין שטעטלדיקע זון געפלאָנטערט זיך
אין אַ קנויל קאָשמאַרן;
און, מיר דאַכט, — עס האָט פאַר שרעק געוויינט די „קאָרסיקאַן״,
ווען דער יאַם האָט אויסגעשפּיגן זי
צו אַ ברעג
פון אַ וועלט אַן אַנדערער, אַ גרויער און אַ האַרטער;
און ווען איך,
אַ פינטעלע באַוואוסטזיין,
אין לויטער שרעק און גאַף,
בין, ווי אָדאָם נאָכן סאָף פון זיין באַשאַף,
געשטאַנען אין אַ גרויזאַמען און אומבאַקאַנטן, בערעשישידיקן טהאָם
און אייך — מיינע בלוי-און זילבערנע געדעכענישן —
אומזיסט אַרומגעזוכט...

— 2 —

שטעטלדיקע יאָרן, מיינע,
ס'האָט די שטאָט זינט דאַן אַ צענדליק נייע יאָרן

י. גרינשפאן

פון בעטאָן
אין מיר אַריינגעגאָסן.
וועל איך קיינמאָל מער ניט לויזן
מיין מאַמעס כאָלעם
איבער געלע, קראַנקע נידע־בלעטער,
באַ דער הרובע דאָרטן אין דער צעפּרער קלויז;
וועל איך קיינמאָל מער ניט זינגען
פון דעם טרוימערישן כניאָק,
וואָס נאָגט זיין אומעט אויס
פון דער שטעטלדיקער בלאָטע
און שענקט אים דער פאַרטראַכטקייט פון זיין בלאַסער מיידל,
ווען עס גענעצט אויס דער קלויסטער־גלאָק
דעם לאַנגווייל פון פאַרנאַכטן;
וועט שוין קיינמאָל ניט אַראָפּקאַפּען פון מיר
דער טרויער פון דעכלעך שטעטלשע,
וואָס שוואַרצן זיך אַריין אין לאַנגע, אָסיענדיקע נעכט,
ווי שטיקער מאָרעשכוירע;
וועל איך קיינמאָל ניט אַרומבלאָנקען
אין די ערעוושאַבעסן
אַף הינטערהויפן־שוועלן, —
אַ זשידעק צווישן פאַנסקע הינט —
ווי מיין טאַטע „שליאַמקע שקליאַר“,
אויסצובעטלען אַ מעבילע פאַר דעם יויזלס „בלוט“
און אַ פּאָר מיזערנע גילדן
פאַר פּראַצע אייגענער.

— 3 —

שטעטלדיקע יאָרן,
פלאָנטערט זיך ניט מער אין מיין זיקאָרן —
אַן אַנדערער אינגאַנצן וויל איך ווערן!

צווישן ווענט

לאָזט מיין האַרצן קלאַפּן
צום טאַקט פון עלעקטרישע מאָטאָרן.
לאָזט דעם ריטם פון מיין בלוט פאַרמעסטן זיך
מיטן ריטם פון די באַנען
אין ניו יאָרקער אונטערערדישע אַרטעריעס.
לאָזט צעוואַקסן זיך אין מיר
דעם דראַנג
פון פאַבריקן־ראָד און פּאַס ;
לאָזט אויפברויזן אין מיר
דאָס ליד
פון פּראַצע־מענטש באַם גראָב־און הייב־מאַשין —
איך זאָל
אין לעכער פינצטערע אַריין,
און אַרויף צו טויזנט רעשטאָוואַניעס
און העכסטע טורעם־שפּיצן
קענען שליידערן
שטיקער זון און האַס.

י. גרינשפאַן

דער גרויסער וואונדער

גערווען איז דאָס
אין אָנהייב פון נאָוועמבער.
אין פעלד
האָט דאַן געטאַנצט די ווייסע זאַווערוכע.
אין דאָרף, פאַר דער איקאָנע,
האָט זיך געציילעמט די סטאַרוכע;
און איבער שטאָט,
אַף פליגלען פונם הונגער,
האָט זיך דער טויט געטראָגן
און געפּאָכעט מיט אַ בלאַנקער קאָסע.

געווען איז דאָס
אין אָנהייב פון נאָוועמבער.
ווי אַלע טאָג
געשטאַנען זענען מויערן אין שטומען דויער;
ווי אַלע טאָג
געוויקלט האָט זיך איבער זיי אַ גרויער טרויער,
ווען ס'האָבן מאַמעס זיך אין ווענט אין פּראָסטיקע
צוריקגעקערט אָן ברויט
און אויג אַף אויג
זיך באַגעגנט מיטן טויט.

געווען איז דאָס
אין אָנהייב פון נאָוועמבער.
אַ פרעמדער ריז,
מיט אַ פייערדיקער שער אין האַנט,
האָט פאַסנווייז געשניטן שטיקער פונם לאַנד.

צווישן ווענט

איז דאָס בלוט גערונען
און אין טייכן זיך געצויגן. —
איז שווער געווען דער ערד
איר אייגן בלוט צו זויגן...

און דאַן איז דאָס געשען.

י. גרינשפאן

דער גייסט פון טאָרקוועמאַדאַ

(צום קאָלאָראַדאָ מיינער־סטרייק, 1927)

פינצטער.
אַלץ אַרום איז שטום.
פון ווייטן שניידט זיך אַ געברום.
ערגעץ האָט אַ שאַכט
אַ מויל אַ שווארצן אופגעמאַכט.
אַ ווינט.
אַ געוויין פון הונגעריקע הינט.

— או — ו — ו — ו — ו — ו —

און אופגעוואַכט,
און אַריינגעלאַכט
האָבן טויזנט שיידים
אין פּאָנים פון אַ בלינדער נאַכט —
— או — ו — ו — ו — ו— ו
און אופגעפּראַלט
האָט ערגעץ נאָך אַ שפּאַלט,
און ס׳האָט אַ שטים
אין אָפּגרונט פון דער ליידיקייט געשאַלט:

— או — ו — ו — ו, קאָ — לאָ — ראַ — דאָ,
איך בין
דער גייסט פון טאָרקוועמאַדאַ!
איך
האָב נאַכט אין לאַנד פון זון געשפּרייט;
איך

צווישן ווענט

האָב שוואַרצן מאָן אין דיין האַרץ פאַרזייט!
איצט, שפּאַנט דאָ טויט,
איצט, שפּאַנט דאָ טויט!
איצט, יאָגט מיין וואַנזין אַ טאָרנאַדאָ,
אין אים טראָג איך זיך, קאָלאָראַדאָ,
איך —
דער גייסט פון טאָרקוועמאַדאַ!
כאַ, כאַ,
כאַ, כאַ, כאַ —
און אויסגעוואָרצלט ליגן וועלדער,
און אויסגעשאָכטן, ווי די רינדער,
וואַלגער איך אַף וויסטע פעלדער
דיינע בעסטיעס, דיינע זינדער!
או — ו — ו — ו — ו— ו
בלוט!
טויט!
איינגעהילט אין רויט איז נאַכט
און איך —
בין וואַנזיניק פון מאַכט!
או — ו — ו — ו — ו— ו

און שטילער האָט דער ווינט
אין כאַלאַל זיך באַוועגט.
און הונגעריקע הינט
האָבן, גיריק, בלוט געלעקט.
און ס'האָט, ווי אַ טעמפּע זעג, די שטים
זיך איצטער אין דער כאַשכעס פון דער נאַכט געזעגט:

— או — ו — ו — ו — ו— ו

שוין דוירעס אַלט בין איך

י. גרינשפאן

און קאַלט איז מיר
און גוט איז דורכשווענקען דעם האַלדז
מיט בלוט,
מיט יונגן בלוט —
ווי פון אַלטן ווייַן אַ וואַרעמקייט
דורך אָדערן, דורך בלויע, פליסט אַדורך
און איבער האָר פון קאָפּ, די גרויע,
טוט אַ ווינטעלע אַזאַ אַ שאָרך
און — ס'דוכט זיך:
יונג ווער איך צוריק
און ווי אַמאָל,
איבער אַ בריק פון קערפּערס וואַרימע,
שפּאַציר איך דורך דער נאַכט
אַהין,
אַהין צו מוטער הייליקער,
צו בעטן פאַר זיך גליק
און פאַר די נעשאַמעס זייערע
די זינדיקע,
וואָס קערן זיך צוריק
צום אַלמעכטיקן...

או — ו — ו — ו — ו —ו— ו

בלוט!

סײװױסײ

(אפּן טויט פון דערמאָרדעטן קובאַנישן קאָמוניסטישן פירער, כ׳ זשוליאָ מעלאַ)

סײװױסײ
צעצינדן מיר די וועלט!
און פאַלט אַוועק אין פעלד אַ רויטער העלד —
איז וואָס?
פלאַקערט אויף אין אונדז זיין רוף,
ווײנען מיר ניט נאָך זיין גוף, —
סייוויסיי
צעצינדן מיר די וועלט!

סייוויסיי
גייט אויף די ערד אין בראַנד!
און רייסט אַרוים אַ העלד פון אונדזער ריי די שווארצע האַנט —
איז וואָס?
גיט די ערד זיך אַ צעברויז,
וואַקסן טויזנט נייע אויס, —
סייוויסיי
גייט אויף די ערד אין בראַנד!

סייוויסיי
איז אונדזערע די זון!
און אַז מ׳רויבט פון אונדז אַ פונק אירן —
איז וואָס?
מיט בלוט צו טריפן הייבט זי אָן
ווערט נאָך רויטער אונדזער פאָן, —
סייוויסיי
איז אונדזערע די זון!

י. גרינשפּאַן

אַ נאַכט אַזאַ באַם איסט ריווער

וואָגלען שיפן אום
און רעווען אויס
איימעדיקע הימנען צו דער נאַכט.
אין געראַנגל
קרעכצט ערגעץ אַ שווערע, שוואַנגערדיקע באַן
און פאַרגייט זיך הייזעריק
אין אַ לאַנגן, מאָנאָטאָנעם, הינטיש־עלנטן געוויין.

אַף ביידע ברעגן טייך
קאָרטשעט זיך די שטאָט
אין שלאָף
מיט אויסגעשטאַרטע, צאַנקענדיקע אויגן.
זי יאָמערט אויס, פון צייט צו צייט,
האַלב־פאַרשטיקטע קלאַנגען,
ווי עס וואָלט זי האַלטן ווער
באַם האַלדז געפאַנגען.
ס׳האָט היינט די נאַכט
דעם שטערנדיקן הימל צוגענומען;
און ווי עס וויקלט אוף אַ קראַ, אַ בייזע,
אירע פליגלען,
האָט זי אַ פאַכאַד, ווי אַ קרעפּ אַ שוואַרצן אופגעוויקלט
און מיט אים די גרויע אַקסלען פון דער שטאָט באַהאַנגען.

פון דעם מאַנהעטן־בריק —
וואָס זעט אוים אַ גאַנצן טאָג,
ווי אַ ריז אַ שטאָלענער, וואָס האָט געפּרואווט
מיט איין שפּאַן אַריבערשפּרייזן פון ברוקלין קיין מאַנהעטן,

צווישן ווענט

נאָר אַ האַנט, אַ ניט־געזעענע,
האָט אים אָפּגעשטעלט אינמיטן
און פאַרשאָלטן אים —
ער זאָל אַזוי אין גליוועך
איבערן ריווער
שוין שטענדיק בלייבן הענגען, —
פון דעם מאַנהעטן־בריק
האָט זיך איצט
יענע גליוועך־קלאָלע אָפּגעווענדט;
און ס'האָט אַוועקגעשפּאַנט
דער שטאָלענער גיגאַנט
העט ווייט
אַף יענער זייט פון נאַכט.

י. גרינשפאַן

אין אַ האַרבסטיקער נאַכט

ס'האָט די גרויקייט פון האַרבסטיקן אָוונט
אַרונטערגעניִדערט
ביז צו די אונטערשטע גאָרנס —
האָבן טורעמס זיך ערגעץ אין כאַלאָל פאַרלאָרן;
און אַ זייגער, אָקעגן אַ פענצטער,
איז הענגען געבליבן אין נעבל,
פאַריאָסעמט,
ווי אַ צעשאָסענע זון.

ווי אין אַ ריזיקן קעלער
איז די שטאָט איצט געלעגן אין כאַשכעס פאַרוויקלט.
און אויגן פון אויטאָס ווי בלעכענע זשוקעס
און באַנען ווי שטאָל־טאַראַקאַנעס
און גאַסן־פאַנאַרן
האָבן געצאַנקט און געזשמורעט,
ווי גויסעסע שטערן
און געטריפט מיט אַ רעגן
פון ראָסטיק־מעשענע טרערן.

די שטאָט האָט געוויינט.
און אין טונקעלן שימער פון טרערן
האָבן הייזער זיך ענגער צוזאַמענגעטוליעט;
און ס'האָט זיך דער אַספאַלט געקאָרטשעט
אונטער אַ פראָסטיקער קאָלדרע
פון שפעט־האַרבסטיקן, בלאָטיקן זשאַווער.

איז אויבן —
אַ צעלעכערטע זון

צווישן ווענט

צום נאַכטיקן הימל געוועז צוגענאָגלט,
און אונטן —
האָט אַ מענטש,
ווי אַ פאַרוואָרלאָזטער הונט
אַף גאַסן פאַרווײנטע געוואָגלט.
און אַז אַ גלאָק
האָט זיך ערגעץ אין בלינדקייט פון כאַלאַל צעקלונגען,
האָט זיך דעם מענטשן געדוכט,
אַז דאָס האָט מעפיסטאָפל
זיך אין טיפקייט פון כאַשכעס פאַרקליבן,
און האָט זיך מיט טייוולשע ציין
אין העלדזער פון שטאָלענע טורעמס געביסן
און אַף פראַך זיי צעריבן
און גיריק פאַרשלונגען.

האָט דער מענטש —
ווי זיין ווײדל פון צווישן די הינטערשטע לאַפעס,
דער היימלאָזער הונט —
זיין עלנטן קאָפּ, פון צווישן געבויגענע אַקסלען
אַרויף צום פאַריאָסעמטן זייגער געצויגן;
און דעם גליווער
פון שטאַרע אויגן
אַף אַ העלפט פון דער נאַכט אופגעהאַנגען...

י. גרינשפאַן

דער אַרבעטלאָזער בריקן-בויער און זיין זון

נאָך אין אָנהייב האַרבסט
האָט דזשים, דער בריקן-אינזשינער,
אָף איינעם פון ניו יאָרקער פּיערס,
פאַר פערציק סענט א שאָ,
די לעצטע רעשטלעך פון זיין יענקי-שטאָלץ
אין א פראַכט-וואַגאָן אריינגעלאָדן.

בלאָנקעט ער זינט דאָן
דורך גרויע, קרעציקע באַגינענס
און קופּעס זשאַווער אָף פאַבריקן-הויפן,
און טראָגט דעם קאָפּ
פאַרזונקען צווישן אָנגעשפּיצטע אַקסלען,
ווי דעם ווײדל צווישן זיינע הינטער-לאַפּעס,
אַן אויסגעצערטער, הונגעריקער הונט ;
און אין פּוסטע קעשענעס
באַמבלען זיך צען פינגער,
ווי צען ניט-טויגנדיקע, אָפּגענוצטע שרויפן.

נאָך ניט קיין פולן יאָר איז אַלט
דער זון פון בריקן-אינזשינער.
ווייסט ער נאָך ניט,
אַז דער טאַטע זיינער האָט זיין יענקי-שטאָלץ
פאַרטאַכלעוועט אָף ברויט.
זעט ער ניט,
אַז אונטער די ראַכמאָנעס-בליקן פון פאַרבייגייער
קאָרטשעט זיך זיין מאַמע,
ווי עס וואָלט זי דאָ, אָפּן ראָג פון סקווער,

צווישן ווענט

איעדע רעגע
אַן אַנדערער געשענדט.
ווייסט ער נאָך ניט,
אַז אַ סאַך, אַ סאַך מאָל מער
ווי אַ וואָגלענדיקער אינזשינערן־קאָפּ,
וואָס טרויערט אָפּן כורבן
פון צוויי ווי אָפּגענומען־הענגענדיקע הענט,
זענען זיינע וויינענדיקע צען כאַדאָשים איצטער ווערט.
זיצט ער און ער וויינט:
ווייל דאָס קעסטל עפּל,
וואָס האָט אַ העלפט פון זיין קינדער־ווּעגעלע פאַרכאַפּט,
דער דעצעמבער־ווינט
און דער צאַר, וואָס מ'שענקט אים פאַר זיין קינדעריש געוויין
זענען עפּעס מאָדנע־פרעמד אַזוי,
און בייז,
און שטעכעדיק,
און קאַלט.

נאָך ניט קיין פולן יאָר איז אַלט
דער זון פון בריקן־אינזשינער.
ווייסט ער ניט פאַרוואָס
אַ בעטלערל איז ער אין זיין אייגן, „גאָלדן" לאַנד.
ווייסט ער ניט,
אַז פון בריקן, וואָס זיין טאַטע האָט געבויט,
טראָגן ווינטן דורך באַגינענס
אין שטוב צו זיי אַריין
— אַ דעצעמבער־פראָסטיק־גרויע נויט
ווייל זיין טאַטע האָט זיין האָס זיין אייגענעם נאָך ניט דערקענט
און וואַקלט זיך אַרום אין אַ ברויט־ און קאַווע־ריי,
פאַרביי,
אין אַווילעס־איינגעטונקטע ווענט.

י. גרינשפאן

זיצט ער אין זיין קינדער־וועגעלע און וויינט,
ווייל דאָס קעסטל עפּל,
וואָס דריקט אַף זיינע אָרימע כאַדאָשים אַזוי שווער,
דער דעצעמבער־ווינט
און דער צאַר, וואָס מענטשן שענקען אים דערפאַר,
זענען עפּעס מאָדנע־פרעמד אַזוי,
און בייז,
און שטעכעדיק,
און קאַלט ;
און ווייל ער ווייסט נאָך ניט
אַז אים — דעם זון פון יענקי־בריקן־בויער,
וואָס שלייכט זיך נאָך דערווייל,
זוי אַ לעבעדיקער מעס אין אַ טויהודיקער וועלט —
אים,
איז באַשערט
אַרום דער זון
מיט פולן שוואונג אין גאַנג צו לאָזן
אַ שפּאָגל־נייע ערד.

צווישן ווענט

CHAIN GANG

(פון מיינע וואַנדערונגען אין דער סאַוט)

— לעבאָוויצקין, מיין מיט־בראָדיאַגע

דרעמלענדיק
קלעטערט און קנוילט זיך
דער וואַלד אַפן קאַרק פון דעם באַרג,
ווי וואָל אַפן האָרב פון אַ קעמל.
שלענגלט זיך שאַרכלאַז
דער שליאַך דורכן וואַלד,
ווי ער וואָלט אים ניט וועקן געוואָלט
פון זיין אייביקן דרעמל.

פון סאַמע באַגינען
אָטעמט מיט מידקייט און ציט זיך
דער טאָג
באַרג־אַרוף,
ווי אַן אויטאָ אַ שווערער מיט מאַסע באַלאָדן.
שטעקט איצט אין מיטן צעפּריעטן הימל
די זון
אַ פאַרשוויצטע
און קאַפּעט מיט שווייסיקע שטראַלן.

ווי אַ וואָגלער אַ מידער אין מידבאַר
האָב איך פון סאַמע באַגינען
צעברענטע, פאַרכאַלעשטע טריט
פון זאַמדיקן, העלישן שליאַך
געצויגן;
ווי אַ וואָגלער אין מיטן פון מידבאַר

י. גרינשפאן

וואָס זויגט אין זיך דורשטיק אריין
דעם שוויים פון מיין לייב ;
אפן קייווער
פון אַ נאַר־וואָס־פאַרשטאָרבענעם כאַלעם
פון אַ שפּיץ פון אַ באַרג,
וואו שאָטנס פון סאַמעט פון גרינעם,
באַשפּרינקלט מיט טויאיקן שימער,
וויגן אין דרעמל זיך אום
און שפּרייטן אַ הייליקע רואיקייט אוים
און וויקלען אין טונקעלער מילדקייט אַלץ איין —
ליג איך דערשלאָגן אַ מידער
און הער :
פאַרזשאַווערטע קייטן,
ווי סטרונעס
האָב איך אָן אומענדלעכן־לאַנגן פרימאָרגן
מיט אָפענע דורשטיקע אויגן
געכאַלעמט
פון שאָטנס פון סאַמעט פון גרינעם.
באַשפּרינקלט מיט טויאיקן שימער,
וואָס וויגן אין דרעמל זיך אום
און שפּרייטן אַ טונקעלע מילדקייט אַף אַלץ
און וויקלען אין הייליקער רואיקייט איין
דעם שפּיץ פון דעם באַרג.

איצט —
אַף אַ נאַקעטן פעלז,
ווי אַף אַ גיגאַנטישן צאָן
פון אַ פאַנטאַסטישער, גרויזאַמער כאַיע,
וואָס שפּיצט זיך מיט רוגזע אַרוף צו דער זון,
וואָס איז שטעקן געבליבן אין מיטן צעפּריעטן הימל ;
אַף אַ נאַקעטן פעלז —

צ ווי ש ן וו ע נ ט

געצויגן אַף לייבער פון מענטשן,
שפּילן אַף שטיינער אוים
לידער פון האַס
צווישן ברידער;
און זע:
ווי שטרויספּייגלען בלאָנדזשען אין מידבאָר אַרום,
וואָגלען ברוינהויטיקע ברידער דאָ אום
פון ברידער, פון ווייסע געפּענטעט
אין אייזערנע קייטן.

האַלדזן ברוינהויטיקע ברידער
דעם גליאיקן שטיין,
טרינקט ער פון לייבער פון מידע
דעם שטומען געוויין
און — פאַלט זיך אַף ברעקלעך פאַנאַנדער.

נאָר טיפער פון אייזערנע פּענטעס אין לייב
שניידן זיך שטאָלענע בליקן
פון ווייסן זשאַנדאַרם, וואָס טרייבט.

האַלדזן פאַר ווייטיק ברוינהויטיקע ברידער
דעם גליאיקן שטיין
און — לאָזן אים זויגן פון לייבער פון מידע
דעם שטומען געוויין.

י. גרינשפאן

DEATH IS ON YOUR TRACK

(פון מיינע וואַנדערונגען אין דער סאַוט)

— 1 —

טויט־שרעק

„עי, אינגעלע, ווי ווייט איז צו אגאסטא?"
אַזוי האָב איך, אַ ווייסער וואַנדערער,
אַ פרעג געטאָן אַ קינד פון ברוינעם שטאַם,
וואָס האָט געבאָדן זיך אין שוויים
בּאַ אַ ברעג פון אַ שוימענדיקן באָוול־יאַם,
אין דעם נעגער־לאַנד, אין דזשאָרדזשיאַ.

„עי, אינגעלע, ווי ווייט איז צו אגאסטא?"
האָב איך געבעטן זיך באַם קינד פון ברוינער הויט,
נאָר ניט קיין וואָרט, אַ שמייכל אַ פאַרפרוירענער
איז געהאַנגען בלויז אַף פערלדיקע ציין;
די אויגן, ברייט־צעעפנטע, פאַרשטאַרבן זענען אים,
זיך אָפּגעשפּיגלט האָט אין זיי דער טויט
און אַזוי פאַרגליווערט איז דאָס ברוינע אינגעלע
געבליבן שטיין,
ווי אויסגעהאַקט פון בראָנז.

— 2 —

זיין טייוול איז אַ ווייסער

בלאָנקע איך אַזוי אַ מידער און איך טראַכט:
געזען אוודע האָט אין מיר דאָס קינד דעם טייוול.

צוישן ווענט

אז דער טיוול איז אַ ווייסער
און דרייט זיך אַפן שליאַך,
האָט מיסטאָם אַמאָל די באָבע אים דערציילט,
ווען זי אַהיים געקומען איז פון אַ רעוויוואַל.

— 3 —

DEATH IS ON YOUR TRACK

בלאָנקע איך זיך ווייטער און איך טראַכט,
ביז דער וועג דערשלענגלט זיך צו נאַכט
וואָס רוקט זיך אָן אַף מיר, ווי אַ פּלאַכטע מאַרעשכוירע;
און — פון אַן אַלטן, הויקערדיקן דעמב —
ווי אַ פלעדערמויז, וואָס קלייבט זיך אופנעמען איר שוואַרצן גאַסט —
ווינקט צו מיר מיט ווייסן האָס און מיטלאַלטער־שרעק
עפּעס אַן אויסטערלישע וואָרענונג:
“Death is on your track.”

— 4 —

א מעיסים־געפּעכט

ס'האָט לאַנג שוין די כאַשכעס פאַרטרונקען
דעם וועג און די שרעק.
ליג איך אין מידקייט פאַרזונקען
און ס'דוכט מיר — איך זע:
דאָרט וואו דער דעמב איז געשטאַנען
קנוילט זיך פאַנאַנדער אַ מעיסים־געפּעכט.
אָט, שטייט ער, סיימאָן לעגרי, דער ווייסער האר —
געקומען פון אַלט־קענטאַקי אַהער —
נאָר איצט האלט ער, גאַלאַכיש, אַ ביבל אין האַנט

און מיט דער בייטש זיינער פּאַכעט גאַר יעזוס, זיין קנעכט,
אַראָפּ פון אַ גאָלדענעם ציילעם וואָס פלאַמט אַף זיין ריזיקער ברוסט:
און ניט איבער „אַנקל טאָם"ען — דעם שוואַרצן נאַר —
איצט קאַרטשעט זיך אין שטומען צאַר
דער אַלטער נעגער-באַפרייער —
לינקאָלן.

— 5 —

BEWARE OF UNCLE TOM

פון ערגעץ פון נאַכטיקער טיף,
ווי אַרויס פון דער ברוסט פון דער ערד,
צעפּראַלט מיט אַ סוויסטש זיך אַ קאָל
און שפּאַלט זיך אין כאַשכעם אַריין,
ווי אַ בייטש פון בליץ און פון שטאָל:
— "Simon Legri,
Beware of Uncle Tom, the black,
For he is Death upon your track."

צווישן ווענט

אַף שליאַכן פון דזשאָרדזשיאַ

(פון מיינע וואַנדערונגען אין דער סאַוט)

אַף בײדע זײַטן
פון דעם שלענגעלדיקן וועג
כוואַליען פעלדער זיך
באַלאָדענע
מיט ווײַסער מאַזלבראָכע.
אַף יעדן פעלד,
אַ באַהאָנגענע מיט זעק,
וואָגלט אָנגעבויגן אום
אַ נעגערשע מישפּאָכע.

פון באַגינען ביז אין אָוונט
שוואַרצן זיך דאָ הײזעלעך פאַרוואָרלאָזט,
ווי רעשטלעך קינדער־שרעק,
וואָס נאַכט האָט דאָ און דאָרט פאַרלאָרן.
— „פאַרן באַוול קלײַבן
צאָלט דער האַר, דער ווײַסער,
זעכציק פּענים פאַר אַ הונדערט פונט;
און מעג די ניכפּע צאַפּלען דײַנע הענט,
וועסטו ניט קענען מער ווי אַ דאָלאַר צוואַנציק סענט
אַרײַנשפּאַרן אין זאַק —
מוז מען דאָך דעריבער,
אָנשטאָט ערגעץ אין אַ שול
צו לײענען אַן אָס,
אַהער אין פעלד אַרײַן
צווישן דערנערדיקן גראָז
דאָס בידנע קלײנוואַרג טרײַבן“.

י. גרינשפאן

פון באגינען ביז אין אוונט
האלט די דארעמדיקע זון אין בראטן.
זענען אויסגעפוצט דא פעלדער
אין זילבער און אין פייער.
איז דא יעדער נעגער
א וואגלענדיקער שאטן,
וואס ציט זיך צו א „לינקאלן” —
אן עמעסן באפרייער.

כ׳בין אַ גייענדיקער דאָרן

ווי אַ סוינעם וויסטער כאַיעל
דורך אַ בליענדיקן גאָרטן,
האָבן דורך מיין קינדהייט זיך געטריבן
מיינע יאָרן.
איז מיין יוגנט
הויל,
און האַרט,
און שטעכעדיק פאַרבליבן.
בלאָנקע איך זיך אום אַצינד
און באַט מיין בייזקייט אָן צו מענטשן,
ווי עס פלאָנטערט זיינע נעגל
צווישן צאַרטע פלאַנצן
אַ פון-ווינט-פאַרשניטענער און וואָגלענדיקער דאָרן.

שלעפן זיך אַזוי,
דורך דעם עלנט פון מיין יוגנט,
טעג,
אי לויטערע,
אי כמורנע. —
נאָר אַלע פאַלן זיי און שטאַרבן אַף מיין פּאָנים
און לאָזן אַף אים איבער,
ווי פאַרוואונדעטע און טויטע אַף אַ שלאַכט-פעלד,
בלויז
אונטערגאַנג-סימנים.

י. גרינשפאן

SANTALURIA

— B.

סאַנטאַלוריאַ,
אין אַ ווינקל
האָט פּאָר עלנט
אונדזער שאָטן זיך געקאָרטשעט
אין מעפיסטאָפעליש געווײנט און געלאַכט,
ווען אין מיין ביידל
האָב איך שטיקער
פון אַ פרילינג-נאַכט געצונדן
און פאַר אַ קאָרבן צו דיין ציגיינער-לייב געבראַכט.

צווישן ווענט

* * *

סאַנטאַלוריאַ,
אין איינעם פון די פרילינג-לאַנד-באַגינענס,
ווען דער ווערמיליאָן און פורפור
פלעגט פון מיזראַך-זוים פון הימל
דראַפּען זיך אַף קרומע צווייגן
און לעצטע נאַכט-שפּורן פון דאָרטן טרייבן;
ווען עס איז, באַם ברעג פון אָזערע, דער וועלדל,
וואָס האָט די נאַכט פאַרבראַכט אין טווילע,
געשטאַנען אָנגעבויגן,
ווי פאַרדווייקעט אין אַ טפילע,
און געשפּיגלט זיך אין וואַסער,
גלייך ער וואָלט אים וועלן פרעגן
צי איז ער ראָע פאַרן מאָרגן,
אָדער וואו אין זיינע קודלעס
ליגט די כאַשכעס נאָך פאַרבאָרגן;
ווען, ווי ריטשקעס כעוולעילעידע
אין אַ שיסל קוואַליק וואַסער,
פלעגט דער ווערמיליאָן און פורפור
פון די צווייגן נאָכדעם רינען
און אין אָזערע זיך קלייבן —
אין איינעם אָט אַזאַ באַגינען, —
ווען קעגנאיבער
בין איך באַם ברעג געשטאַנען אָנגעבויגן
און אין אָזערע מיין עלנט אָפּגעשפּיגלט —
איז ניט די זון
איבערן וועלדל אופגעגאַנגען,
נאָר דער אומעט פון דיין פּאָנים, —
סאַנטאַלוריאַ.

י. גרינשפאן

* * *

— 1 —

סאנטאלוריא,
אין שפעטע, אָסיענדיקע נעכט —
ווען מיט מיין עלנט פלעג איך אויספּוצן,
ווי מיט אַ שוואַרצער פאָן,
פון מיין צימערל די ווענט
און בלייבן נאָכדעם רוען אַף אַ בענקל אַף אַ הינקענדיקס,
ווי אַ וויסטער קעניג פון אַ לאַנד פון כורוועס
אַף זיין טרויער-טראָן;
ווען, ווי אַ בלינדער, נויטעלאָמעסדיקער בעטלער
אַף כריפּענדיקע סטרונעס פון זיין קראַנקער מאַנדאַלינע,
פלעגט אַף שויבן-לאַטעס
די נאַכט
מיט צעפּוילטע פינגער קריכן
און אויסכליפּען אַף זיי איר אָסיענדיק געוויין —
דאַמאָלט פלעגט זי באַ מיין פענצטער בלייבן שטיין.

איך האָב זי קיינמאָל ניט געקענט.

אירע בלאַסע, שטייפע מיידל-בריסט און לענדן
איינגעהילט אין אַ געפלעכט
פון לאַנגע, ביז צו דער ערד פּעכיק-שוואַרצע האָר;
איר פּאָנים צוגעדעקט מיט אַ בלענדעניש-וואואַל,
פלעגט זי אין די אָסיענדיקע, וויינענדיקע נעכט
באַ מיין פענצטער, אַ שווייגנדיקע וואַרטן —
איך — דער בידנער קעניג איבער כאָרעווע צוועלף יאָר —
זאָל זי באַגלייטן צו אַ מעיסים-באַל,

צווישן ווענט

צו וועלכן ס'לאַדט זי איין איר טויטער כאָסן,
וואָס קומט צו איר אין כאָלעם
אַלעמאָל אין אַזעלכע נעכט.

ביז איינמאָל:
ס'האָט דאָן מיין עלנט זיך געפּרואווט,
צי איז ער שוואַרץ גענוג
צו באַפּוצן מיינע קייווער־ווענט;
און ס'האָט די אָסיענדיקע נאַכט,
ווי טויזנט הונגעריקע הינט,
איר פּאַכאַד אויסגעבילט,
גלייך עס וואָלט איר אויסגעדאַכט
אַז עס רייטן מעיסים אַפן ווינט
און שפּילן אויס
אַף הייזעריקע, קראַנקע מאַנדאַלינעס
אַ טויטן־מאַרש פאַר ווער —
דאַמאָלט האָט זי פאַר מיר — דעם בידנעם קעניג
פון אַ הינקענדיקן טרויער טראָן —
ווי אַ פאַרפאָלגטע קלעאָפּאַטראַ
אין אַ הייל ערגעץ, פאַר אַ טויטן פאַראָאָן
צום ערשטן מאָל געקניט.

סאַנטאַלוריאַ,
פון מיין עלנט, איך, דער האַר,
וואָלט זי אייביק האָלט געהאַט,
ווייל איבער אירע מיידל־בריסט און לענדן,
ווי אַרום מיין טרויער־טראָן,
האָט געפלאַטערט אַ קאָשמאַר.

נאָר דער אָרעאָל אַרום איר פּאָנים
האָט, ווי עס וואָלט דער טויט אַליין פון אים אַראָפּגעשטראַלט,

י. גרינשפאַן

מיר דערציילט,
אַז עס רוט אַף איר די שכינע פון איר באָבער,
וואָס פלעגט אין וויינענדיקע נעכט
איר לאַדן
צו זיין מעיסים-באָל.

— 2 —

האָט אַ גאַנצע נאַכט דאָס מיידל
מיט די פּעכיק-שוואַרצע האָר
געקניט פאַר מיר און זיך געבעטן:
איך — דער בידנער קעניג
פונם הינקענדיקן טרויער-טראָן —
זאָל זי אויסלייזן פון יענעם,
וואָס פאַרפאָלגט זי שוין צוועלף יאָר.

האָב איך איר געקושט דעם שטערן,
און די ליפּן, און די בריסט,
און געפּליסטערט, אַז ניט עמעס,
אַז איר פּאַכאַד איז אומזיסט.

און דערווייל,
אַף שויבן-לאַטעס,
ווי אַ בלינדער, נויטעלאָמעסדיקער בעטלער,
איז די נאַכט
מיט צעפּוילטע פינגער אומגעקראָכן
און, ווי טויזנט הונגעריקע הינט,
ניט אויפגעהערט צו בילן,
גלייך עס וואָלט פאַר איימע איר זיך דאַכטן
אַז עס רייטן מעיסים אַפן ווינט

צווישן ווענט

און אַ טויטן־מאַרש, אַף הייזעריקע, קראַנקע מאַנדאָלינעס,
שפּילן זיי פאַר עמיצן און שפּילן.

האָט דאָס מיידל זיך געבעטן
איך זאָל קושן אירע האָר —
עפּשער וועט דערפון פאַרשווינדן
דער, וואָס שרעקט זי שוין צוועלף יאָר.

האָט די נאַכט פאַר ווי געוואָיעט,
ווען איך האָב געקושט דעם טויט,
גלייך די מאַנדאָלינע־סטרונעס
וואָלטן פאַסן שניידן פון איר הויט.

און אַז פון שויבן־לאַטעס
האָט גסיסע נאַכטיקע געשקראָבעט דער קאַיאָר,
איז דאָס מיידל ניט געווען שוין —
בלויז אַ בינטל שוואַרצע האָר
איז געלעגן צווישן שמאַטעס,
ווי אַ געפאַנגענער קאָשמאַר.

— 3 —

האָב איך היינט פאַר דיר, מיין מיידל,
מיט די זון־פעדים פאַר האָר,
אויסגעוועבט אַ טרויער־קליידל
פון מיינע עלנטע צוועלף יאָר.

זאָלן דיינע בריסט און לענדן
פלאַטערן אין דעם קאָשמאַר,
וואָס דו קריגסט ווי אַ מאַטאָנע
פון מיר, וואָס דין צו דיר דערפאַר —

י. גרינשפאן

ווייל קוידעם דאַרף איך דינען ווען,
און ס'איז דיין לענגלאַך-פּאָנים בלאַס;
און איך זע אים ווי גאָטס אומעט
אין לאָקן זון געפּאַסט.

דער קאָשמאַר, דו, איינציק מיידל,
איז מיין גאַנצער וועלט-פאַרמעג;
טאָ ניי זיך אויף פון אים אַ קליידל
און טו עס אָן אין יענע טעג,
ווען עס בענקט די זון נאָך שאָטנס
אַף איר הימל-וועג...

צווישן ווענט

* * *

סאַנטאַלוריאַ,
ווי סע שאַרט צונויף אַ דינער
ברעקלאַך אָרימקייט
פון אַ טיש אַ מאָגערן, אין אַ וויסטן קאַמצנס הויז,
און וויקלט עס אין טונקלקייט,
און גאַנוועט זיך דערנאָך דערמיט אַרויס
דורך אַ הינטער־טיר,
צו אַ שטיבל ערגעץ אין אַ העק —
רויבסטו רעגנעם מיידל־פרייד פון אים אַזוי אַוועק,
קלייבסט זיי און פאַרבאָרגסט זיי ערגעץ טיף אין זיך,
און דו הילסט זיי נאָכדעם איין אין דיין טרויער־קלייד,
און דו לאָזט זיך אוילערעגל־זיין צו מיר.

שטיל און פול מיט יִרְע שלייכסטו זיך,
ווי אין אַ טפילע־הויז, אין מיין אָרים כיידערל אַריין.
ווי אַ זינדיקע, וואָס וויל געלייטערט זיין
און טראָגט די רעשטלאַך מיידל־ליבע אירע
צום אַלטאַר,
און גיט עס דאָרט מיט ציטערניש דעם הייליקן אַוועק,
ער זאָל אַ מעכילע שענקען איר דערפאַר, —
ווי אַ זינדיקע וואָס וויל געלייטערט זיין,
וויקלסטו פאַנאַנדער אַף מיין בעט
רעשטלאַך פון דיין מיידל־פרייד.

ווער איך הייליק, ווי אַ יעזוס, און איך צינד
דיין טרויער־קלייד אַף דיר,
די לעצטע שפורן פון דיין שרעק און מיין אייפערזוכט;
און איך בין מעכאַפּער דיר
פאַר די ליידן מיינע
און פאַר דיינע זינד...

י. גרינשפאן

* * *

סאַנטאַלוריאַ,
אָפּט, אין נעכט אַזוינע,
ווען ווי אייביקייטן אין אַ כאַשכעסדיקן כאַלאַל
גליווערן צווישן מיינע גרויע קאַמער־ווענט
שפּעטע שאָען;
ווען רעגנס לויערן אַף מיר
און פאַלן אָן
און נעמען מיך צעגלידערן,
ווי אַ גויסעס, אין אַ זומפּ ערגעץ,
סטאַיעס שוואַרצע קראָען, —
דאַמאָלט
צינדט אָן אין מיר מיין עלנט
מיין אינגלשן שיגאָען.

ווי אין יעצירע־צייט, אַף אַ טויהו־וועלט,
די לויטערקייט פון גאָט,
לויכט דאָן אויף מיין איינזאַמקייט
אַף גאַסן פון אַ אין פּאַכאַד־איינגעהילטער שטאָט.

ווער איך אָנגעפילט מיט ייִרע
און וויל קניען
און וויל פּראַווען ריטואַלן צו מיין מאַיעסטעט —
פאַל איך פּלוצים קוירים אין אַן אָפּגרונט
און איך ציטער דאָרטן לאַנג אַזוי אין טפילע צו אַ שעד,
ביז סע רינט מיר פון די אויגן אוים דער לעצטער טראָפּן שיין
און עס פרירן מיינע ליפּן צו צום טייוולס פּיס
און מיר דוכט: איך זינק אַף אייביק
אין אָפּגרונט פון ניט־זיין...

צ װ י ש ן װ ע נ ט

װי אין זײַן אײ אַן אָדלערל,
װאָס װײסט ניט אַז עס װאַרט אַף אים
די אײנזאַמקײט און האַרטקײט פֿון אַ פֿעלז,
די צאַרטקײט פֿון אַ לעמעלע,
אַ יעגער
און אַ קױל װאָס דאַרף פֿאַרלעשן מיט זײַן בלוט די זון —
װי אין זײַן אײ אַן אָדלערל,
באַװאַכט פֿון שאָטנס אין אַ הײל,
רו איך דאָ צופֿוסנס בײַ דעם טױט.

נאָר —
אַף דײַן באַפֿעל — קען זײַן — דו, סאַנטאַלור —
גיט דער פּראַסט פֿון זײַנע ליפּן
מײַנע צאַרטע אַ ריר
און עס יאָגט זיך דורך איבער מײַן לײַב אַ גרױל
און עס ברױזט אַפּסנײ מײַן װאַנזין אױף אין מיר.

שפּאַן איך נאָכדעם װידער און איך לױכט
און איך טראָג זיך װי אַ פֿײַער אין אַ װיכער־װינט
און פֿאַרצער די פּאַכאַד־ראַנדן פֿון דער שטאָט,
ביז סע גרײכט מײַן טראָט און צינדט דעם העכסטן טורעם־שפּיץ,
און כ׳צעשאַל זיך אין אַ קנאַלנדיקן רוף:
עס זאָל די כאַשכעס זיך פֿאַרװאַנדלען אין דײַן טײַװוליש מײדל־גוף.

קאָרטשען שאָטנס זיך אין שרעק און פֿאָלגן מײַן געבאָט
און שרומפּן אײַן און דרינגען אין מײַן כײדערל אַרײַן;
און אַז כ׳פֿאַרנעם פֿון נאַכט אין לעצטן שאָטן־שפּור,
דרעמלט אײַן צוריק אין מיר מײַן אינגלשער שיגאָען
אין מאַטער מאָרעשכוירע־שײַן
פֿון דײַן דעמאָנישער פֿיגור.

י. גרינשפאן

* * *

סאַנטאַלוריאַ,
קען זיין,
אַז איך בין גאַר,
ווי אַ שוין־פון־לאַנג־פאַרגליווערטער
און אָפּגעשטאָרבענער פּלאַנעט,
וואָס טראָגט זיין בלינדקייט אום
און בעטלט הויפנס וואַרעמקייט און ליכט
אויף הימלס לויכטנדיקע וועגן —
ווייל... וואָס זשע אַנדערש קען ער טאָן?
און דו,
קען זיין, ביזט גאַר,
ווי אַ בליציקער קאָמעט,
וואָס שוועבט זיך שטיפעריש פאַרביי
און פלאַנצט זיך גלאַט־אַזוי אויף אים
קערנער גאָלדענע,
און שפּרינקלט סטאַם־אַזוי, פאַר צייט־פאַרטרייב,
מיט פייערדיקן רעגן;
און צינדט אין אים אַזוי־אַרום אַ ניי לעבן אָן —
ווער ווייסט.

און — קען זיין,
אַז איך בין נאָר ביז איצט געווען
דאָס טונקל־גרויע אָפּבילד
פון אַ גויסעסדיקער נאַכט
און האָב זיך אומגעשלייכט אַ בלינדער בא איר זייט;
און דו,
קען זיין, ביזט גאָר געווען
דאָס, פון גאָט־געשיקטע פייער־פליגעלע,

צ ווי ש ן וו ע נ ט

וואָס האָט
אַ טראָפּן לויכטנדיקן סאָם געבראַכט;
און יעדערן פון אונדז
פון זיך אַליין באַפרייט —
ווער ווייסט.

י. גרינשפאַן

אַ נאַכט אַזאַ

ליגט מיין קאָפּ, אַ פרעמדע לאַסט,
אין דאַרע דלאָניעס איינגעפּאַסט;
און די אויגן שטאַרן סטאַם,
ווי באַ מאַטראָזן אַפן יאַם.

און ס'פּלאָנטערט זיך אַריין אַליין
דערוויל די צייט אין זייגערס ציין,
רייסט ער רעגעס פון איר אָפּ
און לאָזט זיי פאַלן אַף מיין קאָפּ.

פאַלן רעגעס איינציקווייז,
ווי טראָפּנס — קעלטער נאָך פון אייז —
וואָס טריפן, טריפן אָן אַ שיר
און בויערן דעם מויאַך מיר.

זיץ איך לאַנג אַזוי און וואַרט
אַף אָדער מיין סאָף אָדער נאַכטס,
ביז איך גליווער ווי אַ שטיין
און הער דער אייביקייטס געוויין.

מיר דוכט: ניט אָנגעשפּאַרט באַם טיש,
נאָר אין סאַכאַראַ וויסטעניש
ליג איך און איך בלוטיק שטום
און אויבן וואָיעט אַ סאַמום.

אַף כוואַליעס אָנגעגליטן זאַמד,
ווי אַף אַן אופגעברויזטן יאַם,

צווישן ווענט

שוועבט אַ שיידים־קאַראַוואַן
און בעראָש פון אים — סאַטאַן.

אַף אַ טראָן פון אַ סקעלעט
רוט זיין שיידים־מאַיעסטעט;
און ס׳פלעכט זיך אַף זיין קאָפּ אין טאַנץ.
אַ לעבעדיקער שלאַנגען־קראַנץ.

נאָגט די נאָפּלען פון אַ פרוי
באַ די פיס זיינע, דער טויט,
און שפּילט אויס אַ ליד פון מאָרד
אַף אירע פּעכיק־שוואַרצע האָר.

טאַנצט דער מידבאָר צו צום טאַקט,
און מיין פּאַכאַד וואַקסט און וואַקסט,
און דערנעענטערט מיין סאָף,
ביז איך לייז זיך אויף אין שלאָף.

וואָלט איך רוען שוין אין זאַמד,
נאָר דער דורשט אין מיר, וואָס פלאַמט,
מאָלט מיר אַן אָאַזיס אויס
און הייבט פון קייווער מיך אַרויס.

נעם איך יאָגן זיך צום קוואַל —
ער שווינדט. ס׳איז אַ מיראַזש. איך פאַל;
און גליווער ווידער ווי אַ שטיין
און הער זיך צו צום ווינטס געוויין:

— „ערגעץ, ערגעץ דאָ ניט ווייט
לייזט זיך אויף די אייביקייט —

י. גרינשפּאַן

עמיץ וואַכט דאָרטן און בלענדט,
בלענדט די נאַכט אַראָפּ פון ווענט.

„ערגעץ דאָרטן אין אַ הויז
איז די נאַכט איין רעגע בלויז;
צינדט די רעגע ווי אַ בליץ
וואָס טוט אַ קוש אַ וואַלד־בוים־שפּיץ.“

ערגעץ דאָרטן איז פאַראַן
די וואָס וואָלט געשטילט מיין וואָן;
רירט אַ פרעמדער אָן איר לייב,
דינט זי אים דאָרט פאַר אַ ווייב.

ליגט מיין קאָפּ — צעגליטע לאַסט —
אין קאַלטע דלאָניעס איינגעפאַסט;
און די אויגן שטאַרן סטאַם,
ווי באַ מאַטראָזן אַפן יאַם.

דער זייגער גריזשעט רעשטלאַך נאַכט;
און ערגעץ אַף אַ העכסטן דאַך
קריכט מעפיסטאָ און ציט אָן
אַ נייע קרעציק־גרויע פאַן...

דער מאָרגן קרעכצט — עס איז אים שווער
צו דראַפּען זיך אַף ווענט פון סקווער;
און איך — אַ מידער פון דער נאַכט —
הער ווי מעפיסטאָפל לאַכט.

צוויש ן וו ע נ ט

FOURTEENTH STREET

ווילסטו וויסן, כאַוועד,
ווי היים דיין ליבע צו אַ מענטשן איז
טאָ רייס זיך פון פאַבריק אַמאָל אַרויס אין גאַס
און מעסט אויך דאָרט
די טיפקייט פון דיין האַס.

איבער גאַסן,
אַף דעם אינזל־פּאַס, מאַנהעטן —
וואו סע שטייען טויזנט לייטערס שטאָלענע אַן הימל אָנגעשפּאַרט,
ווי עס וואָלט אַ וויסטער נאַר אַ מעכטיקער
זיך איינגערעדט אַז ער איז גאָט
און קלעטערן געקליבן זיך אַרויף אַהין
קעדיי מיט נעגל גאָלדענע
צונאָגלען זיין שטאָלץ
צו דער זון, וואָס פּלאָנטערט דאָרטן אַ פּאַרלאָרענע זיך אום,

ווי אין שטעכיק דראָט —
איבער גאַסן —
איינגעהילט אין אַ כאַלאַט,
געוועבט פון מענטשן־אָדערן און פיין־געשפּונען גאָלד,
יאָגט פאַר וואַנזין ווירבלדיק זיך אום,
טאָג־איין טאָג־אויס,
אין אַ וויסטן מאַסקאַראַד,
אַ גאָלד־געזאָלבטע, טויזנט־קעפּיקע, העסלאַכע פיגור.

נאָר לאַנג נאָך איידער זי דערוווייזט זיך אָנטראָגן אַהער,
אַף אָט דער גאַס,
לייזט זיך אוף אַף איר איר מאַסקאַראַדן־קלייד
און סע שרייט פאַרשייט און עקלהאַפט אַראָפּ פון איר
איר צעפוילטע נאַקעטקייט.

י. גרינשפאַן

א

אַז עס פּראַלט דער מאָרגן זיך אַריין אַהער
אַף גלאַנציק-גרויע שינעס,
ווי אַ מעשוגעדיקע בריע פון איסט ריווער,
און שניידט דורך רעוועגדיק דעם צעקאַרבטן אינזל-פּאַס,
טרעפט ער שוין אַף אַט דער גאַס, אין פולן גאַנג
אַ ברוויזיקן יאַריד.

ס'איז סאַף- און ערעוו-צייט.
אַפן זייגער פון דעם „געז קאָנסאָלידייטעד"-טורעם
צינדן שוין די פייער-ווייזערס אָן
לעצטע שאָען פון אַ זומערדיקער נאַכט.

ס'איז סאַף- און ערעוו-צייט.
די כוואַליעס פינקלדיקע גאַיווע,
וואָס דער „געז קאָנסאָלידייטעד-בילדינג" שטראָמט פון זיך אַרויס,
זענען לאַנג שוין אין די בלינדע שפּאַלטן פון דער נאַכט פאַררונען.
וויקלט אַ גערדיכטע כאַשכעס איין זיין מאַוואָזלייאום-טורעם*) ;
און די גאָלד-געזאַלבטע, שטאָלצע העלדן-מעיסים —
די דירעקטאָרן,
פּרעזידענטן
און אַנדערע ערשט-קלאַסיקע וואַמפּירן פון דער פירמע,
וואָס רוען דאָ אין הערשטער העלפט פון נאַכט
אַף לאַזור- און מירמל-קאַטאַפאַלקן,
ווי געטער הימלישע פון וועלטן אויסגעלאָשענע
אין הימל-קאַטאַקאָמבן —
די גאָלד-געזאַלבטע, שטאָלצע געטער פון דער פירמע

---

*) אויבן, אין טורעם פון דער „געז קאָנסאָלידייטעד", איז פאַראַן אַ מאַוואָזאָליי. דאָרטן ליגן די פאַרשטאָרבענע גרינדער און פירער פון דער פירמע.

צ ווי שן ווענט

פאַרוואַנדלט זענען איצט צוריק
אין פגאַרים פאַשעטע
און ליגן אָנגעוואַלגערט דאָ פאַרוואָרלאָזטע
אין פוסטע, נאַכטיקע כאַדאָרים,
ווי נעוויילעס אין אַ זומפּ ערגעץ,
בענקענדיק נאָך קוואָרים.

ס'איז סאָף- און ערעוו-צייט.
די ווייסע-פינגער-שקלאַפן-מיידלאַך —
וואָס שווייגן אין די אויסגעפּוצטע שטייגן
פון דער „געז קאָנסאָלידייטעד"-טורמע,
און שיקן שמינקע-שמייכעלאַך אין שפּיגעלאַך אַריין,
און שפּילן אויס אַ גאַנצן טאָג
אָף דרוק-מאַשינקעס, ווי אָף קליינע, פאַראַליזירטע פּיאַנאָס,
מעקינע-דיקטאַטן,
וואָס וויקלען זיך אַרויס פאַר זיי אָף ציגאַרן-רויך,
ווי בלויע סערענאַדעס,
פון אָנגעפּויזטע ברואים מיט לעוואָנע-פּענימער —
די ווייסע-פינגער-שקלאַפן-מיידלאַך —
פּויזען אום איצט איבער בעטן,
ווי הונגעריקע יאַשטשערקעס אין זומפּן
און גאַווערן מיט קרומע, פיבערדיקע שמייכעלאַך
און צערטלען שאַטנס אייגענע אָף הייסע קישעלאַך,
און כאַלעמען
פון לעוואָנע-פּענימער און „האַנימונס" ראַפּסאָדישע,
וואָס גייען אוף אין העלפאַנטביינערנע גאָנדאָלן
אין ווענעציאַנער נעכט
און פון ראָקאָקאָ-באָנגעלאַך אין פּאַלם ביטש.

אָף דער איסט ריווער-זייט,
וואו עס צאַנקען שטאָר און סטאָם זיינע פּאַנאַרן,

י. גרינשפאַן

ווערט פֿאַרוואַנדלט איצטער דער מאַנהעטן־אינזל
אין אַ פֿאַנטאַסטיש־מאַנסטערהאַפֿטער, הערנערדיקער בריע.
ער ליגט פֿאַרהילט אין שוואַרצע, נאַכטיקע קאַשמאַרן
און סאַפּעט שווער פֿון שלאָף
און כאַפּט זיך אויף פֿון צייט צו צייט
און פֿאַרגייט זיך אין אַן איימעדיקן, יאָמערדיקן קאָל,
גלייך אַף זיין אוראַלטן, טיף־צעקאַרבטן רוקן
וואָלטן אומגעקראָכן און געראַיעט זיך
אינזעקטן־מעכאַבאָלים אָן אַ צאָל.

און אין האַדסאָנס פֿוכיקן שוים
דרעמלט זיך דערווייל און וויגט זיך אום
דער אינזל־פּאַס, מאַנהעטן,
ווי אַ שיף אַ לעגענדאַרישע מיט טויזנט שימערירנדיקע מאַסטן,
וואָס טראָגט זיך מאַיעסטעטיש
אַף אַ יאַם פֿון סאַמעט־נאַכטיקע כאַלוימעס
צו אויסגעדאַכטע, קיינמאָל ניט־געשטויגענע מעקוימעס.

נאָר דאָ
אַרום די האַדסאָן־האַפֿנס, ביז דער ניינטער עוועניו —
וואו עס יאָגן „סוויפֿט און אַרמאָור" זיך אין אייביקן געוועט:
ווער פֿון זיי עס וועט מער נעווײלע־רעכעס
פֿון שיקאַגאָער סטאָקיאַרדס אין ניו יאָרק פֿאַרשפּרייטן;

וואו מיט טאָג צוגלייך גייט אויף אַ פֿלייש־געשטאַנק
און מישט זיך מיט אַן איפּעש אַ געזאַלצענעם פֿון פֿיש,
וואָס פֿוילט אין „מאָרג־הייזער" מאַנאַטן לאַנג
וואַרטנדיק אַף קוינים — קליינע, ווערימדיקע באַלעבאַטימלאַך
פֿון קאָפֿי פּאַטס און רעסטאָראַנדלאַך;

וואו עס וויקלען זיך די טויטלאַכע גערוכן
און קנוילן זיך צונויף מיט אַנדערע, וואָס גייען אויף

פונם שוויים פון הייסער פאַרמערשער פּראַצע,
וואָס ליגט און פּאַרעט זיך און גאַרט נאָך אויסלייזונג
פון די „קאָמישאָן־הייזער״ ;
וואו די, מיט אָרימקייט געדיכט־באַזעצטע געגנט
אָטעמט אייביק מיט סאַמהאָמאָוועס־רייכעס
און פּאַרדאַרבט דאָס ביסל גרינע פעלדער־פרישקייט,
וואָס עס הורבען אָן איעדן טאָג די פּאַרמער
אין דעם דערבייאיקן „וואַשינגטאָן מאַרקעט״ —

דאָ,
אַרום די האָדסאָן־האַפּנס, ביז דער נײַנטער עוועניו —
סטאַרטשען איצטער דעכעלאַך,
ווי שוואַרצע גענעצן פאַרגליווערטע
אַף פּעניִמער פון ניט־דערשלאָפענע אָגולניעס.

שטרעקן זיך פון ביידע זייטן גאַס די דעכעלאַך,
ווי שטיקלאַך שוואַרצע נאַכט פאַרגעסענע,
וואָס ווילן זיך צונויפגיסן צוזאַמען,
קעדיי אַזוי־אַרום דעם וועג פאַרצאַמען
דער גרויקייט פון באַגין,
וואָס קלייבט זיך שוין פון אַלע ראָגן
אַף ראַש פון לאַסט־אויטאָס אַריינרייסן אַהער.

אַף טראָטואַרן —
אונטער אָט די שוואַרצע דעכעלאַך,
וואָס ציען זיך און ווילן זיך צונויפשליסן,
ווי אויגנדעקלאַך פון מידע מענטשן ניט־דערשלאָפענע —
בלאָנקען שווערע פיס און שטעלן טעמפּע טריט
און שטופן שטייפע, האַרעפאַשנע רוקנס.
הענגען קעפּ געלאָדענע מיט שלאָף פון רוקנס אָנגעהויקערטע אַראָפּ
און וואַרפן זיך כאַלאַשעסדיק, ווי קעפּ פון אויפעס ניט־דערקוילעטע ;

י. גרינשפאן

און דרעמלען אַף אַזוי די לעצטע פערטל נאַכט,
צווישן קלעצערדיקע הענט, וואָס סטאַרטשען איינגעשפּאַנט
אַהינטער קרעכצנדיקע מאַסע־וועגעלאַך.
לאַסט־אויטאָס,
וואָס פירן אַפ פון דאַנען לעצטע, גויסעסדיקע רעשטלאַך נאַכט,
צעקייקלען פּוסטע, טרעשטשענדיקע הוסטן
אין דעם פאַרטאָגיקן האַלב־ליידיקן אַרום,
ווי אַלטע, יאַדישליווע דיאַקאָנס,
וואָס פאָרן זיך מיט באַרמינענס
אין באַגינענדיקער טונקלקייט פון פּוסטע קלויסטערס.

און ווי עס וואָלט אַ האָגל פון שראַפּנעלן איר באַפאַלן,
צעפּראַלט זיך דאָ די געגנט פון די אַנדערע,
וואָס גרילצן זיך אַריין אַהער פון אַלע ראָגן,
קרעכצנדיק אונטערן יאָך
פון פּעסלאַך, זעק און קאַסטנס שווערן, פראַצעדיקן טאָג,
וואָס האָבן דורך דער נאַכט זיך אין וואַגאָנען,
אַף גראָבע האָרעפּאַשנע מענטשלאַכע און באַרזשע־רוקנס,
צו ברענגען פון מאַנהעטן אָנגעטראָגן.

הויבן הענגענדיקע קעפּ זיך אויף צום בלאָלאַך־גרויען הימל
און גענעצן אַרויף לעצטע פּיצלאַך שלאָף.
ווערן רוקנס הויקערדיקע אויסגעגלייכט;
ווערן פלינקער טריט פון גליווערדיקע פיס;
און אימפּעטיק צעטאַנצן זיך קלעצערדיקע הענט.

ווערן בלאָס און גייען אויס פאַר שרעק
פייערלאַך פון איינזאַמע פאָנאַרן;
און אַף רוישנדיקע מאַסע־וועגעלאַך
דרינגען פלאַכטעס שווערער, פראַצעדיקער טאָג אַריין
צווישן דעכעלאַך און טראָטואַרן.

טויוולט זיך זעקס טעג אין וואָך די זון
אין סאַמהאַמאָוועסדיקן שוויים
אין אָט דער אָרימער און האָרעפּאַשנער געגנט.
בלויז זונטיק
(אויב נאָר עס רעגנט ניט)
פּאַרפּוצט זי זיך אין יאָנטעוודיקע, בלויע „אָוועראָלס",
און שיקט שמייכעלאַך איראָנישע אַראָפּ
צו הענט,
וואָס „שיסן" טאַנצנדיקע „קרעפּס"
און יאָגן זיך אין רינשטאָקן נאָך זיי פון טראָטואַרן.

ב

טוליען זיך באַם איסט ריווער כורווע־הייזער
קופּעסווייז איינע אין די אַנדערע,
ווי שעפּעלאַך אין פעלד אונטער אַ האָגל;
און אַף פענצטער־לעכער
איז דאָס טוכלע בעטגעוואַנט פאַרצויגן,
ווי געלבלאַך־בלאָע בעלמעס אַף יאַטערדיקע אויגן
פון אַלטע, בלינדע זקיינעס.

סטאַרטשעט בייז און גאַיוועדיק אַרויס פון צווישן זיי
די „איגל פענסיל קאָמפּאַני"־פאַבריק,
ווי אין פעלד אַ דאָרן
פון צווישן אַלטע, האַלב־פאַרפוילטע שוועמלאַך.

שאָטענען זיך אַלע אינדערפרי אַרויס
פון לעכער שווייסיקע פון כאָרעוודיקע הייזער
שטיקער לעבעדיקער עלנט.
טרעפן זיי אַף קרעציק־גרויע גאַסן זיך צונויף
און גריסן זיך ווי שאָטנס שטומערהייט

י. גרינשפאן

און לאָזן זיך מיט קעפּ געבויגענע אַהער צו דער פאַבריק,
ווי צו זייער אייגענער לעוואַיע.
צעפּראַלט זיך,
ווי אַ שוואַרצער, הונגעריקער קיווער־מויל,
דער טויער פון פאַבריק,
און שלינגט אין הונדערטער,
און שלינגט אין טויזנטער,
און שלינגט ניט אַלע איין —
און מאַכט זיך צו צוריק.

טראָגן טיילן פון דער מאַכנע „איבעריקע"
אַנטקעגן זון,
צוריק אַהיים,
רעשטלעך פינצטערניש פון נאַכט אַף פּענימער.
דרייען אַנדערע זיך שטום אַרום איבער דער גאַס
און בליצן נאָכדעם אויף מיט פויסטן קעגן שוואַרצקייט פון פאַבריק,
דערפילנדיק דעם ערשטן אופברויז
פון אַ בלינד־געהאָדעוועטן קלאַסן־האַס,
ווי עס לויכט אויף אַ יונגע, צוקונפטיקע מוטער,
ווען זי דערפילט דעם ערשטן שטויס
פון אַ לעבעדיקן וועזן אין איר שויס.

פון סטעליעס — אויסגעפּוצט מיט סרייפעדיקער שוואַרצקייט, —
ווי שטערן פון באַרויגעזע, סאַפּכוידעשדיקע הימלען, אַף רואינעס —
שטאַרן בלאַס און קלאָלעדיק אַ גאַנצן טאָג אַרונטער
לעמפּעלעך עלעקטרישע אַף שטויביקע, באַוואָלגערטע וואַרשטאַטן.

ווי מאַריאָנעטן — צוגעשמידט מיט קייטן ניט־געזעענע,
מיט שטומער, גליווערדיקער אָנשטרענגונג אַף פּענימער,
וויגן זיך דאָ מענטשן־שורעס אום אָן אויפהער.
שאַרן הענט אַף טישן זיך אַרום

צ ו ו י ש ן ו ו ע נ ט

און טאַנצן אויס נאָכאַנאַנד מאָנאָטאָנע רוטוואַלן
צום טאַקט פון יאָגנדיקע פּאַסן און קווויטשיקע באַפּעלן
פון גווילעמדיקע, אייזערנע געשטעלן.

מיט הענט מיט רואיקע פאַרלייגט אַהינטער,
נאָר מיט זשוואַווע אויגעלאַך, וואָס בליצן אום זיגזאַגיש,
שפּאַצירט דאָ שאָטנדיק אַרום אַ שווערע, שמאַלציקע פיגור
און שפּרייט ניט־זיכערקייט און טונקעלן פאַרדאַכט צווישן רייען,
ווי לוציפער אין די טונקעלע אַלייען פון געהענעם.

ברענען בליקן זיך אַריין אין אָנגעשטרענגטע נאַקנס,
פאַרקריכט די מוירע ערגעץ צווישן באַקציינער און ווערט דאָרט צעריבן;
און ס׳צעכוואַליעט זיך אַ האַס אַדורך מוסקולן,
ווי דורך בלינדע שיכטן אונטערערדישע
ברוויזנדיקע גאַזן,
וואָס האָבן זיך אין טיפענישן צופיל אָנגעקליבן.

אין מיטן העלן טאָג
פאַרטשעפּעט זיך אַמאָל די זון
אָן דעם דאָרנדיקן שפּיץ פון דער פאַבריק
און גאַפּט אַראָפּ פון דאָרטן אַף דער גאַס,
ווי אַן אויג אַ גאָלד־ און פייערדיקס
אַף אַ בייזן וואונדער:
די מענטשן־מאַסע שטראָמט ווי אַלעמאָל, פון טויער;
ביז פּלוצים בלייבט זי גליווערן אין שטומען דויער
און ווערט פאַרוואַנדלט
אין אַן אויסטערלישן זוים אַרום די רוגזעדיקע ווענט,
ווי אַרום אַ שווערער פעסטונג
אַ סוינעס אויסגעמאַטערטע אַרמיי.
און פון קעגנאיבערדיקע ראָגן

י. גרינשפאַן

וואַרפן אַרבעטער אַריבער,
ווי בליציקע ראַקעטן,
אַנגעגליטע רופן פון דער היגער קאָמפּאַרטיי.
פאַלן אין דעם זוים די רופן,
ביז עס נעמט אים דורך אַ פיבער
און ער הייבט אָן זיך צורירן,
ווי אַ קייט פון קריעס אייז
אונטער פרילינדיקע שטראַלן.

שטעקט די זון אין מיטן הימל
און קוקט זיך צו צום בייזן וואונדער,
ווי עס גליווערן געליימטע די פאַבריק-זשאַנדאַרן,
און שרעקן דאָ בלויז קליינע קינדער,
ווי גראָע טשוטשעלעס אין פּולע, זומערדיקע גערטנער.

גאַנץ פרי
פלעכט זיך ווי אַ ווירבל-ווינט אין גאַס אַריין
פון מעכאַנישע „אַריינשלעפּער"
דער געלער וואַגזין.
— „ביליק, ביליק!"
ריטשעט ער און קוויטשעט:
— „בלויז פופציק סענט דער „בלאָער מאָרד",
גאַראַנטירט".
טראָגט דער געלער וואַנזין אום אין האַנט
זיין „ערן-וואָרט":
— „דו קריכסט אַריין
אין אַן אַנצוג אָן אַריסטאָקראַטישן און אָן עמעסער פּאָר שיך
און ווערסט אַ פראַנט
פאַר דרייצן דאָלאַר בלויז!".

ביליק, ביליק!
אין דרויסן פון קליינ'ס „מעציע-קראָם"

צ ו י ש ן ו ו ע נ ט

קעמפן ביילעוועגע ווייבער מיט באַשמינקטע פלעפּערס פּאַר אַ
„נעקסט“.

ציען אָפּגעפּליקטע קינדער זיי צו בייגל־קאַשיקעס
און וויינען זייער הונגער אויס;
און אינווייניק אין קראַם —
וואַרפן ניכפּעדיק די הענט צענדאָלארדיקע פּאַקערינס,
ביז ס'באַרואיקט זיי אַ קאַלטער שוויים
און זיי פּאַלן אין כאַלאַשעס אום —
ביליק, ביליק!
— „זייט מענאַדעוו אַ פּאַר סענט און קויפט זיך אויס די זינד
באַם זון באַם איינציקן פון גאָט,
וואָס האָט זיך קרייציקן געלאָזט פון אייערטוועגן“ —
ביליק, ביליק!
פּעדלט די „סאַלוויישאָן אַרמי“ אָפּן ראָג
און ווערט פּאַרטויבט פון דער פאַלשער פרייד,
וואָס וואַרפט זיך אין דער לענג און ברייט
און שרייט אַרויס פון ביליקן טאַבלאָיד:
— “LINDY’S BABY IS A BOY!”
און פון די אופריכטיקע קוילעס פון די גאַסן־איגגלאַך
וואָס טוען טפילע
און רייסן זיך צו קניען פּאַר אַ מיזעראַבלען ניקל
צו פאַרשטויבטע שיך פון „זינדיקע“
וואָס איילן דאָ פּאַרביי.

בליט און שפּרייט זיך אויס אַרום דער דריטער עוועניו:
דער קינאָ־וואָדעוויל־טעאַטער
און „ספּיק איזי“־האַנדל,
ווי גרינלאַך־ראָזע וואונדן
אַף אַ האַלב־פאַרפוילטן קערפּער פון אַ סיפילימיקער.

ווינקען בלאָ און פורפורדיק
די „קישעפדיקע“ פענצטער פון דעם „טאַנץ־זאַל“;

י. גרינשפאן

און פון צוויי באַטאָג
ביז צוויי פאַרטאָג
שרייט פאַרשייט
די דזשאַז־מוזיק און קראַנקע נאַקעטקייט
אַראָפּ צו טראָטוארן.

שטייען אָפּ דאָ שאָען לאַנג,
ווי גוילעמס צוגענאָגלטע,
מאַכנעס הונגעריקע מענער.
שטייען זיי און דויערן אַזוי
מיט בליקן אופגעהאַנגענע
אַף שטיקער טאַיווע־פלייש
און אויערן — אַף אַרגיעדיקע טענער.

האַוועז דאָ, ווי מאַראָדערן אַפן פראָנט
צווישן אַ פאַרלאָרענער אַרמיי,
פּימפּס
און פעדלער
פון ראַפינירטער „פאַריזער" פּאָרנאָגראַפיע
און לייזן אוים די מאַזלדיקערע פון זיי...

מיט ראָז־ און מירמל־קרעניץ פון גלידער מיידלשע
איז דאָ אייביק אויסגעצירט דער דרויסן פון בורלעסק.
טאַנצט דאָ אַ גראָטעסקער אַרבל־צופּער אום,
ווי עפּעס אַ מעשונעדיקער לעץ,
און פּלאָנטערט די פאַרבייוואָגלער אַריין
אין אַ גראָבער, מעגושעמדיקער פערזן־נעץ:

“Here you have it,
Here you have it,
Here you have it, brother;
Here you get

צווישן ווענט

The hottest thrill
Without any bother . . .

"Don't get married,
Don't get married,
Don't get married, boys;
Here you get
All you want —
ניסים ווּעניפלאָיעס..."

און ווי אַ בלישטשענדיקע פּאַווע,
פינקלט פראַנק־און פריי אַרום אַף טראָטואַרן
קימאַט אַ נאַקעטע די פּראָסטיטוציע,
און ס'ווינקט זיך צו וואַוויליונגעריש צו איר פון יעדן ראָג
אַ בלאָער, בלאַטער שוימער פון דער יו. עס.־קאָנסטיטוציע.

וואַקלען טרעמפּס פּריטשמעליעטע דאָ אַרום,
פאַרוואַגלטע אַהער פון דער שכיינעסדיקער באָוערי.
שיילן לייבער זיך אַרום האַריק, טאַטואירט און וואונדיק
פון העמדער — קויטיקער פון טראָטואַרן.

פינקלען העפקערדיק פון הויזן־קעשענעס —
פון הענגענדיקע אַף מישקוילעס, אָפּגעבליאַקעוועטע הויזן —
פלעשלאַך „וואָוד־אַלקאָהאָל", שו־פּאָליש און „הווייט מיול"
און אַנדערע צענטענטיקע, גיפטיקע געטראַנקען.

פלעכט אַריין די איינזאַמקייט דעם טרעמפּ
אין אַ געדראַנג פון מענטשן טויזנטער.
פינטלט ער זיך שאָטנדיק
אַקעגן זון,
אַ לעבעדיק־געשטאָרבענער

י. גרינשפאן

אין אַ טויהודיקער וועלט,
ווי אַ נאַכט־וואַנדלער אַקעגן דער לעוואָנע.
פינטלט ער זיך שאַטנדיק אַזוי אַקעגן זון,
מיט אויגן טעמפּע, צוגעגליווערטע
צו אַ ווייט אַ טונקעלער,
וואו עס רוען שוין פון ווער־ווייסט־ווי לאַנג
זיינע פאַרשטאַרבענע כאַלוימעס.

וואַקלט זיך דאָ אום אַזוי דער טרעמפּ;
און אַף פאַרברענטע, ברודנע קאַרע־ליפּן
וויאַנעט קרום און ווייַנענדיק אַ שמייכעלע;
און עס קאַפּען אַסיענדיק פון דאָרט אַרונטער
אָפּגעפליקטע, נאַגנדיקע ווערטער פון אַ שיקער־לידל:
“It’s a long, long way
To that glorious city,
Where the beer ’n’ booze’s floodin’
Like a rain in a hurricane . . . ”

ג

באַנאַכט
שפּייט אָן די שטאָט אהער אַ מאָדנעם ערעווראַוו,
ווי סע שפּייט אָן אין ערגעץ אין אַ בוכטע אַ פאַרוואָרפענער
דער אָוונטיקער צופלוס פון דעם יאַם
דעם אָפּפאַל פון אַן אַלטן, האַלב־צעשטערטן האַפן.

ציען זיך,
ווי אַלט־אידישע מעקוינענים צו דער מעאַראַסהאַמאַכפּיילע,
קולטורעלע קלאָג־מוטערס און קוואָרעם־לייט.
צו דער גויסעסדיקער „סיוויק רעפּערטאָרי“ —

צ ווי ש ן ווע נ ט

וואָס קאָרטשעט זיך פון צופיל יאָרן,
פון שרעק פאַרן געלן וואַנזין וואָס לויערט הערנערדיק אַף איר
פון אַלע זייטן;
און טוליעט זיך צום אַלטן, בייזן ציטאַדעל,
ווי זי וואָלט אַ שוץ אין שוים באַ אים געזוכט. —
ציען זיך צו איר
בירגערלאַכע פיינשמעקער, בענקער און באָהעמען,
ווי צו קייווערןאָוועס,
און רופן דאָרטן אוף אונטערגאַנג-קאָלעגן;
און באַהעפטן זיך מיט מעיסים —
העלדן
פון טשעכאָווס און אַנדרייעווס דראַמען.

ציען זיך צום „לייבאָר-טעמפּל"
שטערנזועער און מאָשיאַך-זוכער אַלערליי,
מאָסטיאַנער, טראָצקיאַנער, „איינשטייניסטן" און סטאַמיאַנער,
ליבעראַלן, טעאָסאָפן און האָבאָ-„פילאָזאָפן"
און האַנדלען דאָרטן איין פאַר אַ קוואָדער טוירע.

פילט אַ דוירהאַפלאָגע אָן
די קאַפייען און „פּריוואַטע" רעסטאָראַנען
פון דער גאַס און פון דער שכיינעסדיקער סעקאָנד עוועניו.
גייען קנוילן רויכן אוף און רייד
איבער מיזבעיכעס
פון שוואַרצער קאַווע און עכטן „פּראָהיבישאָן".
זיצן אָנגעדווייקעטע,
איינגעהילט אין קטוירעס ווי אין טפילע-הייזער,
און ריכטן אָפּ דאָ ריטואַלן:
בירגער-„אינטעלעקטואַלן",
דיכטערלאַך און הורן-דילעטאַנטן,
ציאָניסטן, שאַנסאָנעטן, סאָציאַל-פאַשיסטן,

י. גרינשפאַן

ניטשע־רעזיגנאַציע־פעדלער,
קולאַקן־העלדן, מעצענאַטן, קרעמער, „קולטוריסטן“,
דעמאַגאָגן, דעמאָקראַטן, „אַנאַרכיסטן“, לעסבים, האָמאָס
און „ספיק איזי“־בעלפער.

גייען ווייריוויכדיקע רייד און רויכן אויף,
און וויקלען זיך און הענגען איבער קעפּ,
ווי מוטנע, סאָף־ווינטערדיקע הימלען;
און לאָזן זיך, ווי נעבלען, אין דער טונקלקייט צוריק אַראָפּ
און טויוולען זיך אין שוואַרצער קאַווע און אין „פּראָהיבישאָן“ אָפּ;
און מישן אויס:
גאַנדים פּאַציפיזם, איסט בראָדווייער סאָציאַליזם
און הערצלס „יודענשטאַט“
מיט דר. לאַנגס באַהויפּטונג, אַז כאַיעם פּראַקטיציר׳ן „סיקסטי ניין“;
דעם פּראַגער גוילעם מיט ניטשעס „איבער מענטש“;
די נירוואַנאַ סאָקיאַ מונים מיט כאַלוימעס מוסאָלינים;
די „קונסט לעשעם קונסט“, בריאַנס פּאַן אייראָפּאַ
און הוואוערס „גאָלדן איידזש פּראָספּעריטי“
מיט "דיאַגנענס קלוגע" רייד —
און פּלאָנטערן דאָס אַלץ אַריין —
אינם פינקלדיקן קלייד
פון דער מויד,
וואָס שלייכט זיך קעציש דאָ אַרום
מיט אַ רענצעלע אין האַנט —
גרייט
זיך און יעדן ערשטן „סאָקער“
אין אַ דערבייאיקן האָטעל
פאַר אַנגעפּאַרענע מאָך־ און ווייב דערקלעדן;
און דערנאָך —
די גרויקייט פון זיין לאַנגוויל
און די טונקלקייט פון צימער.

צווישן ווענט

מיט איר קראַנקן, מאַרענירטן פלייש צוזאַמענגליען
און פאַנאַדערעגנענען אַזוי־אַרום אַ נאַכט
אַף פאַרסאַמטע גאָלד־ און פייער־פונקען.

אין טיפע, סוידעסדיקע ווינקלען הילן שאָטנס איין
בלאָנדע און שוואַרצכענעוודיקע, יונגע מיידעל־מעצענאַטן.
זיצן זיי און האַלטן ברייט צעעפנט קינדעריש־גאַפנדיקע אויגן
און שטייף־פאַרמאַכטע ביכלאַך דעקאַדענץ —
צוגעפּאַסט צו נאַכט־קאָסטיומען,
און הערן דורך היפּנאָז,
ווי עס קישעפן פאַר זיי „סעקס־פּאָעטן"
„ליבע־לידער"
וואָס זיי האָבן צונויפגעפלאָכטן דורכן טאָג
אַף „קולטורעלע" טרעפּ פון דער שטאָט־ביבליאָטעק.

שפּייען קיי־טאַבאַק
און פאַרגייען זיך אין הייסע, ראַפינירטע זידלערייען,
אַלטע, אויווערבאָטלדיקע וואַבלי־מאַגיקער,
און רופן שוין צום מאָל צום טויזנטסטן אַרויס,
פון אַ וועלט אַן ערשט־ניט־לאַנג־פאַרגאַנגענער,
זייער אַלטער „גלאָרי".

הייבן בראַווע וואַבלי־קדוישים זיך אַרויס
פון ליולקעס קוקורוזענע
אַף בלאָע, רוכניעסדיקע פליגלען.

שווינדן ווענט פון קאָפי פּאַטס און בּיליקע קאַפייען;
און עס וויקלען זיך פאַנאַנדער וועגן איינזאַמע
און ראַשיקע שאָסייען
פון דער אַראַנזשעווער און בלאָער, טרוימערישער וועסט.

י. גרינשפאן

שפאַנט אַף זיי אַרום,
פּאַראַדים פון וואַגאַבונדיש-קעמפּעריש אַרמייען,
פרענק ליטל,
באַם זייט פון דעם סאָלדאַט און רויטן לאַמבערדזשעק,
וועסלעי עווערעסט.

פייפן פראַכט-באַנען אין בלאָע, בענקענדיקע נעכט אַריין
יאַטיש-קעמפּערישע לידער
פון דעם בונטאַר און אַרבעטער-פּאָעט, דזשאָו היל;
און ס'צעצינדן זיך די אָרענגאָנער וועלדער
פון דעם דונערדיקן קאָל פון „גרויסן ביל".

יאָגן זיך דאָ אייביק אום,
קאַפּאַקאַל,
צעדולטע מאָרגנס, אָוונטן, און טעג, און נעכט,
ווי אַף עפּעס אַ מעשוגעדיקן געהענעם-קאַרניוואַל.

שאַלט די פאַלשע פרייד
און טאַנצט
און פלעכט אַריין
דעם גלאַנץ פון „ווייסן וועג",
דעם בלאָען „גריניטש"-פּוסט- און פּאַס
און דעם פון שוויים צעפּריעטן איסט סיידער האַס
אין אַ וואַנזיניקן כוילענויפּל-טאַנץ.

נאָר,
אין שכיינעס מיט דער קאַפּאַקאַלעדיקער גאַס
שפּרייט זיך האַרט און טראָציק
דער רויטער יוניאָן סקווער,
ווי אַ סאָוועטן-לאַנד,

צווישן ווענט

וואָס ברויזט אַקשאַנעסדיק און ליכטיקט זיך אַרוים
פון שוים פון בורזשואזן גסיסע־בראַנד.

גיסן זיך גאַנץ אָפּט אַריין אַהער,
דורך זשאַווערדיקן אינגעווייד פון שטאָט,
פון אייביק־טונקעלע און ברודיקע קוואַרטאַלן,
מאַכנעם האָרעפּאַשניקעס
מיט שלאַכטפעלד־ערנסטקייט אַף פּענימער.

פּראַלן דאַמאָלט אויסרופן דאָ אויף, ווי שטיקער דינאַמיט.
וויגן דאַמאָלט פויסטן זיך, ווי באָמבעס אין דער לופט.
לייזט זיך אויף פאַר פּאַכאַד דאַן די פאַלשע פרייד.
נעמט אַ שוידער דאַמאָלט דורך דעם פּוסט־ און פּאַס.
און ווי אַ ווינט אין אָנהייב מערץ,
טראָגט זיך דורך איבער דער שטאָט דער האַס,
און לייטערט זי,
און לייטערט אָט די גאַס...

וויכטיקע באַמערקונג:

אויף זייט 34, אין דעם ליד „טשיין־גענג”, דאַרף אָנגעהויבן ווערן לייענען פון דער 15טער שורע „האָב איך אַן אומענדלאַכן, לאַנגן פּרימאַרגן” ביז אַרונטער, נאָכדעם — פון אויבן ביז דער 15טער.

לייב סאָבּרין

צווישן מענטשן

פֿאַרנאַכט אין שאַפּ

פֿאַרנאַכט, ווען ס'ליגט דער טאָג שוין אַ דערוואָרגענער און גויסעסט,
און ס'הויבן אָן באַ דער מאַשין ווי טשערעפּאַכעס קריכן מיינע הענט,
צעוויגט אין מיר זיך אַזוי אומרואיק מיין בענקשאַפֿט
נאָך קאָרן־ברויט און רו צווישן איינזאַמע פֿיר גרויע ווענט.
אַ גאַנצן טאָג זיץ איך און וועט זיך מיט דער נאָדל —
ווער וועמען וועט דאָ פֿלינקער איבעריאָגן;
איצט הענגען שוין די הענט באַ מיר ווי אָפּגעדאַרטע צווייגן
און אין מיין לייב הויבט אָן אַ מידער אומעט מיך צו נאָגן.
ס'וועלן באַלד אין שטאָט זיך אָנצינדן לאַמטערנס
און אין פֿאַבריקן וועלן קרומע רוקנס אויפֿהערן זיך בויגן,
אַף אַלע גאַסן וועלן מידע קערפּערס זיך צעיאָגן
און זוכן רו מיט גיריקע צערייצטע אויגן.
כ'וועל ווי אַ הונגעריקער וואָלף מיין אָוונט־ברויט פֿאַרצוקן
און נאָך באַם טיש צעכראָפּן זיך ווי איבער טרוקן האַלץ אַ טעמפּע
זעג;
כ'וועל כאָלעמען פֿון גרויסע לאַבנס ברויט געטונקענע אין פּוטער
און פֿון צעבראָכענע מאַשינען און אַרבעטלאָזע טעג.

לייב סאַברין

ס'ליד פון אַלטן אָפּערייטער

— 1 —

ס'האָט זיך דער אַלטער מוישע-יאָס שוין לאַנג דערוואוסט:
אַז ס'קענען נאָדלען זיך פאַרקלייבן אין אַ שאַרבן,
אַז ס'קענען אָדערן ווי פעדים זיך פאַרקניפּן
און אַף אַ האָריק לייב זאָלן זיך באַווייזן זשאַווערדיקע קאַרבן.
צווישן גרויע ווענט האָט ער די טעג זיינע און יאָרן אויסגעשטעפּט
און איינגעזאַפּט אין זיך ס'געוויין פון די מאַשינען,
יעדע נאַכט אין שלאָף האָט ער פון רו געכאַלעמט און געוויינט
ביז ס'פלעג מיט שערן אויפשניידן די וויעס זיינע דער באַגינען.
צי האָט די זון אַ פּאָנים פון מאַראַנצן-שאָלעכץ?
צי צוויטעט גאָר אַף איר, ווי אַף די פענצטער אינם שאַפּ אַ גרינער שימל?

וואָס ווייסט דען מוישע-יאָס פון אָט די פרעמדע זאַכן?
אַז איבער אים אין שאַפּ העגנט נאָר אַ פלעקעדיקע סטעליע — ניט קיין הימל.
ס'האָט די לאַסט פון די מאַשינען אויסגעקרימט זיין לייב,*)
און ס'האָט די הויט מיט פאַלדן אויסגעצירט זיין שטערן,
ווי באַ אַ ניכפּעניק האָבן זיך צעציטערט זיינע הענט
און פון די נעפּלדיקע אויגן רינען ברודנע טרערן.
אַז ס'זאָגן לייצים אים אַמאָל: „רעב מיסטער מוישע-יאָס,
מ'רעדט אַז ניט קיין „ציטעזנס“ שיקט מען איצט אַרויס פון לאַנד!“

*) אַלטע אָפּערייטערס האָבן ליב צו דערציילן פאַר אונדז יונגע (און ווען זיי דערציילן, דערציילן זיי דאָס ווי אַ לעגענדע), ווי זיי פלעגן מיט 25—20 יאָר צוריק און נאָך פריער טראָגן זייערע אייגענע ניי־מאַשינען אַף די אַקסלען, ווען זיי פלעגן זוכן אַרבעט, אין שאַפּ האָבן זיי גענוצט אייגענע מאַשינען.

צווישן מענטשן

איז וואָסזשע קאָן דער מוישע־יאָס זיי ענטפערן דערויף?
„אַז פון די שניידער באַ קאָלומבוסן איז ער די עלטסטע האַנט“.

אין די פאַרנאַכטן, ווען ס'ווערט דערשטיקט דער גרילץ פון די מאַשינען
און ס'דאַכט זיך, אַז די רעדער סאָפּען איצט ווי מידע פערד,
הערט ער מיט די טעמפּע אויערן „פון יענעם גרויסן סטרייק, וואָס מ'האָט אין ריסנלאַד געצעטלט“
און „פון דער שטאַרקער „יוניע“, וואָס גיט דאָרט באַלעבאָטים קיין ערד“.
ווי אַ פאַרגאַפטער פליעסקעט דעמאָלט מוישע־יאָס מיט זיינע ליפּן
און גלאָצט ווי אַף גרויס כאַריפעס זיינע טרערנדיקע אויגן;
מיט זיינע ברוידנע פינגער רייניקט ער די אויערן זיך אויס
און ווייסט ניט, צי זאָל אַן אַלטער איד, ווי ער, די יונגע לייטיס גלויבן.

— 2 —

נאַכט מעקט אוים די געלע פליאַמען פון דער סטעליע
און מאָלט פאַר מוישע־יאָסן שווארצע קווייטן אַף די ווענט.
ערגעץ, הערט ער, וויינען דאַכט זיך קינדער
און ס'בינדט אים אימיצער מיט גליענדיקע דראָטן זיינע הענט.
אַף אַלע שויבן פּויקט דער טויט מיט פייערדיקע נעגל,
און ס'וויקלט זיך אין גרינע פלאַמען זיין מאַשין;
אין מיטן שאָפּ צעפּעפּענען זיך קוואָרים
און ס'טאַנצן דאָרט אַף נאָדלען זיינע טויטע זין.
ווי אַ בעטלער שטייט אַצינד פאַר אים דער באַלעבאָס
און ליינגט אַוועק באַ זיינע פיס אַ זאַק מיט געלט —
נאָר מוישע־יאָס דאַרף באַלד גאָר גיין „צעטלען“
דעם גרעסטן סטרייק, וואָס ציט זיך אַף דער גאָרער וועלט...

ל י י ב ס א ב ר י ן

צו אַ מיידל

ס'דערמאָנט מיר ס'פּאָנים דיינס אָן אוקראַינער זומערדיקע נעכט,
ווען ס'קוקט־אַראָפּ פון טונקל־בלויען הימל אַ פאַרכאַלעמטע לעוואָנע,
ווען פּאַסן זילבער שניידן זיך אַריין אין נאַסן גראָז,
און ערגעץ וואו פאַרגייט אַ קאָל זיך אין אַ ליד, ווי אָף אַ דינער
ציטערדיקער סטרונע,
דיין קוטשעראַווע קאָפּ דערמאָנט מיר אָן מיין שטעטל,
וואו ס'גייט פאַרנאַכט פון פעלד אַ טשערעדע שעפּסן איינגעהילט אין שטויב,
וואו אַ קליין לעמעלע, וואָס קוקט מיט שטומע דאַנקענדיקע בליקן אָפן פּאַסטעך,
מעקעט־אויס צום גרינעם פעלד אַ לויב.
דאָ אין פאַבריק האָסטו די טעג דיינע אַריינגעוועבט אין טרויער
און דיינע הענט ווי יונגע לאַשעקלעך מיט דער מאַשין פאַרמאָסטן;
ווי אין אַ שטייג צוויי דרעמלדיקע ווייסע טויבן
הוידען זיך אין בוזעם דיינע שטייפע בריסטן.
אין די פאַרנאַכטן רוען דיינע מידע בליקן אָף מיין שטערן
און גאָרסט, כ'זאָל מיט מיין שער, ווי מיט אַ שווערד, אַ פּאַכע טאָן
און דיך אַ כאַפּ טאָן ווי אַ ריטער,
כ'זאָל אָף אַ פלינקן פערד מיט דיר זיך יאָגן איבער בערג און טאָלן,
און אין אַ קישעפדיקן שלאָס דיר לייגן רוען דיינע מידע גלידער...

צ ווי ש ן מ ע נ ט ש ן

אין שאָפּ

אַז כ'פּאָרע זיך באַם בוזים פון אַ קלייד
און שטעפּ דאָרט קווייטן אויס פון זייד אָדער געוואַנט,
דאַכט זיך מיר: כ'ליג, מיידל, איצט, מיט דיר אין טיפן גראָז
און ס'בלאַנדזשעט אום אַף דיינע בריסטן מיין צערייצטע האַנט.
דער טאָג גייט־אויף אַ גרויער דאַ אין שאַפּ
און קריצט דעם אומעט אויס אַף יעדן שלעפעריקן פּאָנים,
האָרבעס שפּיציקע צעלייגן זיך אַף פּלייצעס
און ס'רוט אַף וויעס נאָך אַ ניט־דערשפּינטער כאָלעם.
כ'זאַפּ איין אין זיך ס'געוויין פון דיין דערשטיקטן אומרו
וואָס ווײַנט־אַרויס באַ דיר פון יעדן צאַרטן גליד;
אָ, מיידל, הער דעם גרילץ פון מיין מאַשין —
כ'זינג דורך איר צו דיר מיין שוויסיק ליד.
ווי ס'רינט דאָס בלוט, פון לעמעלעך געשאָכטענע, אין בוינע אַף דער ערד,
רינען טראָפּנס זון דאָ איבער ברוינע שויבן;
ס'שפּרינגען־אום אַף דער מאַשין די הענט דיינע, ווי שוועלבעלעך אַף דעכער,
און טראַכסט פון אויסגעבעטע נעסטן, וואו ס'דרעמלען פאָרלעך טויבן.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

כ'האָב ערשט די לעצטע שטראַלן פון דער זון פאַרנאַרט אַף מיין מאַשין
און אופגענייט מיט פעדים גאָלדענע פאַר דיר אַ קלייד, —
איז נעם מיין אָרימע מאַטאָנע צו און פּוץ זיך אויס
מיר וועלן היינט באַנאַכט זיך לאָזן זוכן אונזער פרייד...

ל ײ ב ס א ב ר י ן

אָפּאָלסטערס

מיט קלײנע העמערלעך װי קינדערישע צאַצקעס
ציען מיר װי קונצנמאַכער טשװעקעס פֿון די מײלער;
באַגלען־צו צו שטולן טעג פֿון אונזער לעבן,
פּוצן־אױס דיװאַנען מיט זאַפּט פֿון יונגע לײבער.

װײסט ניט קײנער װעמען װעט באַשערט זײן
פֿון טעג דאָ צוגענאָגעלטע געניסן,
װײסט ניט קײנער װעמען װעט באַשערט זײן
אױפֿן זאַפּט פֿון אונזערע לײבער זיצן..

דאָ אױפֿן דיװאַן װעט עפּשער זיצן אַ פֿאַרליבטע פּאָר:
רײדן מיט געפֿײלטע װערטער פֿון שעקספּירס „מאַקבעט",
פֿון דרײסטע ריטער און פֿאַרקישעפֿטע פּרינצעסנס —
און שטיל אין די געדאַנקען זעען זיך אין בעט.

און עפּשער װעט דאָ זיצן אַ באַגװידערטע מאַדאַם,
אױסצײלן אױף פּערל אירע אַלטע זינד,
פֿאָכען מיט אַ װײער אױפֿן פֿעטן פּאָנים
און געניצן איר לאַנגװײל צו מיקל אַנדזשעלאָס אַ בילד...

מיין טאַטנס טויט

ס'האָט פאַר מיר אין כאַלעם זיך באַוויזן מיין טויטער טאַטע,
איינגעהילט אין ווייסן איז ער געשטאַנען לעבן מיין בעט;
מיט קאַלטע ליפּן האָט ער מיר געקושט דעם שטערן
און מיט אַ געלער האַנט די קרייזלדיקע האָר מיינע געגלעט.
שווערע ווערטער ווי פון בליי געגאָסן
האָבן זיך געקייקלט פון זיין מויל און מיר דערציילט:
אַז ערגעץ וואו אַף עלן סטריט אין אַ פייכטן קעלער
האָט ער קאָלדרעס פּליושענע און זיידענע גענייט.
און איינמאָל, ווען ער האָט געוואָלט אַריבעריאָגן די נאָדל פון מאַשין
האָט אים אָנגעהויבן בייסן אַרום האַלדז די הויט,
פון זיין מויל האָט בלוט אַ פאַרב געטאָן אַ בלויאינק-קינדעריש-
קאָלדרעכל אַף רויטס —
און ס'האָט אים אַפן דיל אַוועקגעלייגט דער טויט.

— —

איצטער האָב איך מוירע אין די פרימאָרגנס
ווען ס'רעוון אוים פאַבריקן זייער רוף,
ערגעץ וויים איך ליגט דער טויט פאַרשטעקט צווישן די מאַשינען
און לויערט ווי אַ הונגעריקע כאַיע אַף מיין גוף.

ל ײ. ב ס אַ ב ר י ן

אַנדזשעלאָ

ס'האָט יענעם טאָג
אַן אַלטע צװיג, מיט רױטע אױגן און אַ סלינענדיקן פּיסק,
װי פּאַר אַן אומגליק זיך באַ אים הינטער דער טיר צעבילט;
ס'האָט יענעם טאָג
אַ קלױסטער־גלאָק געװרופן צו אַ סרײפע אין דאָרף
און װי אַ הונגעריקער װאָלף
אין קוימען האָט געװײנט דער װינט.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

ס'האָט אַנדזשעלאָ
זײַן סוקעװאַטע שטעקן אין דער האַנט געגומען
און האָט אַ קוש געטאָן דעם בלינדן טאַטן אין די טױטע אױגן
װי אַ יונגער בױם אינמיטן פעלד, אַן אױסגעבױגענער פון װינט,
איז ער אַװעק
צום לעצטן מאָל דעם גאַלעך זיך פאַרנײגן.
אַף פרעמדער ערד
האָט ער זײַן לײב װי אַף אַ מאַרק געבראַכט,
און זײַנע יונגע טעג
און שטאַרקע הענט
אַף טרוקן ברױט פאַרביטן;
באַנאַכט האָט ער פון שלאָף געװײנט און פון זײַן הײם געכאַלעמט,
באַטאָג האָט ער װי אַף אַ פערד
אַף באַלקנס שטאָלענע געריטן.
און ס'האָבן טעג פון שװערער מי און אומרואיקע נעכט
װי אונטער קלעפּ פון שװערע האַמערס, אַנגעגליטער שטאָל,
זײַן קערפּער אױסגעבױגן;

לאַנג האָט שױן אַנדזשעלאָ זײַן פֿעלד און דאָרף פֿאַרגעסן
און אױפֿגעהערט צו כאָלעמען פֿון אַלטן טאַטן מיט די בלינדע אױגן.
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

איצט,
װען מ׳שלעפּט אים, אַנדזשעלאָן
אַן אײַנגעטונקענעם אין אײגן בלוט
פֿון אונטער שטאָל און בערג מיט ציגל,
זעט ער דעם בלינדן טאַטן זײַנעם טאַפּנדיק דעם שמאָלציקן פּסאַלטיר
און הערט װי ס׳רײַסט זיך אין די אױערן צו אים
אַ בײזער װאָיענדיקער װינט
װי יענעם טאָג —
װען ס׳האָט אַן אַלטע צװײַג געבילט בײַ אים הינטער דער טיר...

ל י י ב ס א ב ר י ן

ד ז ש י ן

דזשין האָט אירע טעג פאַרזייט אין פינצטערע פאַבריקן,
און ווי בייטן בלומען מיט טרערן זיי באַגאָסן;
גייען איצטער אוף אַזוינע ווינענדיקע יאָרן
און ווינען אוים איר פיין ווי הוילע פעלדער זייער צאַר אין אסיען.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

ס'האָבן גרויע ווענט פון שטיינערנע פאַבריקן
ווי מיט צוואַנגען אייזערנע איר מיידלש לייב פאַרקלעמט
און צעוויגטע רעדער פון שטאָלענע מאַשינען
האָבן ווי מיט ציין זיך איינגעביסן אין אירע הענט.
איז שוין דזשין איצט אַלט און אויסגעבויגן,
מיט גרויע האָר איז שוין איר קאָפּ באַצירט;
ווי שאַרפע מעסערם שטעכן זי די גלידער
און ס'לעשט זיך פון די אויגן איר דאָס ליכט.
דזשין ווייסט, אַז די שווערע טירן פון פאַבריקן
וועלן באַלד פאַרהאַקן זיך פאַר איר, —
וועט די נויט מיט לאַנגע אָנגעשאַרפטע נעגל
שוועבן ווי אַ הונגעריקער אָדלער איבער איר.
און באַנאַכט, ווען דזשין לייגט רוען איר מידן קערפּער
בעט זי בּאַ איר אומבּאַקאַנטן גאָט:
ער זאָל אַ טאַרבע אַף דער פּלייצע איר ניט אָנטאָן,
ער זאָל ניט מאַכן איר גרויען קאָפּ צו שפּאָט.

צ ו ו י ש ן   מ ע נ ט ש ן

BREAD LINE

ווי דאָרשטיקע קעמלען באַגינען אין מידבאָר,
וואָס זוכן אַ קוואַל צווישן זאַמדיקע טרעפּ,
שאַרן זיך רייען צעכראַסטעטע שאָטנס
מיט פּלייצעס האָרבאַטע און געזונקענע קעפּ.

נאַכט האָט געלאָזט אַ נעדיזנע דער שטאָט —
טויט אין די אויגן און פראָסט אין די ביינער,
נאַכט האָט פאַרגעסן פאַרנעמען מיט זיך
דעם טרויער, וואָס ווײַנט איצט אַרום פון די שטיינער.

איבער די קעפּ פון צעהויקערטע שאָטנס
הענגט ווי אַ באַרג אַ פאַרכמאַרעטער הימל,
הינטער די כמאַרעס ציטערט די זון,
ווי ווינטער אין נאָרע אַ בער אין זײַן דרימל.

באַלד וועלן הייליקע נאָפּקעס זיך ווײַזן
און אויסטיילן טעפּעלעך קאַווע מיט ברויט,
יעזוס וועט רוען אַף זייערע ליפּן
און גלעטן אַף שאָטנס צעיאָטערטע הויט.

פאַרגליווערטע הענט, ווי פאַרזשאַווערטע צוואַנגען,
וועלן זיך ציען מיט טעמפּע פאַרברודיקטע פינגער,
די זון וועט אין כמאַרעס אויסגליען לעבער —
ס'זאָל ליכטיקער בלישטשען אַף גאַסן דער הונגער...

ל ײ ב ס אָ ב ר י ן

האָרבסט

האַרבסטיקע נאַכט
האָט איר פּעכיקן מאַלבוש
ערגעץ פון יענער זײַט שטאָט שוין פאַרברענט ;
שאַרט זיך אַ פוילער פאַרטאָג
איבער גאַסן
און װעבט אױס פון גרױען פאַרנעפּלטע װענט.
אין גרויען פאַרטאָג
האָט אַ האַרבסטיקער רעגן
אָפּ דעכער און שויבן דעם עלנט באַװײנט
און שטום נאָר פאַראַקשנט
מיט בלוטיקע אויגן
האָט הונגער
זיך היימיש אָף שוועלן צעלייגט.

כ'האָב אין אַ שאָ אין אַ בייזער אַזאַ
ווי פרענטעס צעגליטע
געטראָגן די הענט צו פאַרקויפן,
כ'האָב זיך געלאָזט אין אַ שאָ אין אַ בייזער אַזאַ
ערגעץ פון זיך
אין מיין אומרו אַנטלויפן.

ווי קראָען אָף פעטע פאַראיפעשטע פאַדלעס
מיט אָפענע מיילער
און גיריקע אויגן,
האָב איך צעהויקערטע שאָטנס געזען
איבער פעסער פון אָפּפאַל געבויגן.
האָט שווער ווי אַ האָרב

צווישן מענטשן

מיך געבויגן דער טרויער
און ס׳האָבן פון פיין מיר געגליווערט די גלידער,
כ׳האָב אין פאַבריקן געקלאַפּט אין פאַרריגלטע טירן
און געדעדט ווי אַ נאַווי
צו דערשלאָגענע ברידער.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

איצט,
זיץ איך דער „נאַווי“ אין פּאַרק דאָ און גליווער
און פּוץ מיינע ליפּן מיט טריט פון די ציין; —
אַ פּענצטער
באַצירטע מיט ברויט און מיט פליייש
כ׳טראַכט
פון אַ שאַרפן־שפּיציקן שטיין...

ל י י ב ס א ב ר י ן

דזשאָן דער פּאָרטער

אַז ס'האָבן אָנגעהויבן ציטערן דזשאָנ'ס הענט
און זיינע אויגן האָבן זיך צעטרערט, —
האָט דזשאָן אין קעלער אַף אַ קופּע קוילן זיך געזעצט
און פון זיין אַלטן לעבן זיך פאַרקלערט.
ער געדענקט: פון קאַראָליינער באַוול־פעלדער האָט אים טאַטע אַהער געבראַכט
פון יענעם דאָרף וואו מ'האָט מיט בייטשן אַלט און יונג געקאַטעוועט די לייבער,
וואו מ'האָט זיין טאַטן דאָרט אין מיטן דאָרף פאַרברענט
און מ'האָט אין יעדן הויז צעלייגט די מיידלעך און די יונגע ווייבער.
— אָ, אַלטער גוטער טאַטע! אַף זיינע דאַרע הענט האָט ער
דעם קליינעם דזשאָנען דעמאָלט אינם וואַלד געבראַכט;
באַנאַכט זענען זיי ווי ווערים אַפן בויך געקראָכן,
באַטאָג האָבן זיי אין נאָרעס אַפן טויט געוואַרט.
דערנאָך האָט מען ווי בעטלער איבער שטעט געוואַנדערט —
ביז טאַטע איז ווי אַ פערד אין מיטן וועג געפאַלן טויט,
האָט דזשאָן די יונגע הענט זיינע פאַרקויפט
פאַר אַ ברודנע בעט אין קעלער און אַ טרוקן שטיקל ברויט.
איצטער איז שוין דזשאָן אַן אַלטער מאַן
און ס'ציטערן באַ אים ווי באַ אַ ניכפּעניק די הענט;
יעדע נאַכט אין באַלעם וואַיעט טאַטע צעקאָפּענס באַ זיין בעט
און ווייזט אים אַפן פייער, וואו זיין טאַטע האָט געברענט...

צווישן מענטשן

מעגי

די שוואַרצע מעגי זיצט איצט שיווע
נאָך איר אייגן לייב:
זי האָט היינט איר מיידלשאַפט פאַרקויפט
פאַר זאַקן זיידענע און שמעקנדיקע זאַלב.

איז ווי איז איר אַצינד
און ווי צו איר צעברענטער שאַנד, —
וואָס וועט דזשימי איצטער זאָגן,
איר געליבטער ברוין־געוועקסלטער מולאַט?

אַז ווי אַ זוינע האָט זי זיך
געוואַלגערט אין אַ פרעמדן בעט,
און ווי אַ הינטל זיך געלאַשטשעט
צו דעם אַלטן ווייסן „בעסטערד" טעד.

— אָ, דזשימי! נעם דיין גאַל־מעסער און שנייד!
שנייד אַראָפּ פון מיר די נאַפּקעדיקע גלידער!
כ'האָב פאַרשעמט מיין שוואַרצן שטאַם,
כ'האָב פאַרשעמט די שוואַרצע ברידער!

ל י י ב ס א ב ד י ן

מ ע ק

נאָך איידער מעק האָט פאַר דער וועלט זיין ברוינע הויט באַוויזן
האָט שוין זיין מאַמע זיין געביין פאַרשאָלטן און באַוויינט; —
און ערגעץ־וואו האָט זיך אַ ווייסער יונג באַרימט:
אַז אין אַ קיך האָט ער אַ שוואַרצע מויד צעלייגט.
איצט איז שוין מעק אַ גרויסער יונג אַ שטאַרקער
און ס׳וויינט אין אים ס׳פאַרשאָלטן בלוט פון העפקערהדיקן טאַטן,
ווי צו זיך אַ פרעמדער קנייפּט ער אין די נעכט זיין אייגן לייב
און פילט ווי ס׳בריען אים די אָדערן ווי אָנגעגליטע דראָטן.
מעק האָט שוין לאַנג געקושט דעם גאַלעך ווילסאָנ׳ס ציילעם און
געשוואוירן:
אַז ר׳וועט דעם טאַטן קיינמאָל ניט פאַרגעבן זיינע זינד,
אַז פאַר זיין מאַמעס מיידלשן פאַרשעמטן גוף
וועט ער אים מיט אַ גאַל־מעסער קוילען ווי אַ רינד.
איצטער שלעפּט ער מיט זיין אומרו זיך פון שטאָט צו שטאָט
און זוכט זיין טאַטנ׳ס האַלדז אויף יעדן ווייסן מאַן,
ווי אַ וואַכער יאַגד־הונט שפּירט ער זיינע טריט —
און טראַכט ווי טיף דאָס גאַל־מעסער וועט אין זיין האַלדז אַריין...

THE UNKNOWN SOLDIER

ווי אַ שאָטן בלאָנדזשעט מערי אום צווישן קוואָרים
און זוכט מיט אויסגעוויינטע אויגן איר יונגן זון דעם זעלנער,
וואָס האָט געלאָזט זיין אַקער זשאַווערן אין שייער
און האָט פאַרזייט זיין לייב ערגעץ אַף ווייטע פעלדער.

מערי ווייסט ניט, אַז די ביינער זיינע זענען דאָ ניטאָ,
אַז די גלידער זיינע פוילן אין אַ פרעמדן לאַנד;
מערי לייגט אַ קרענצל בלומען אַפן קייווער פונם אומבאַקאַנטן זעלנער
און גלעט די שטיינערנע מאַצייווע מיט אַ ציטערדיקער האַנט.

יעדן טאָג קומט זי מיט דריבנע טריט צום קייווער,
נעמט אַרום מיט אירע דאַרע הענט דעם שטיין,
טוליעט־צו די ליפּן צו די אויסגעקריצטע אויסיעס
און פאַרגייט זיך אין אַ הייזעריק געוויין:

— אָ, דזשאַני ווייז זיך פאַר דיין מאַמען כאָטש אין כאָלעם,
זאָג, צי דו ביסט דאָס דער אומבאַקאַנטער זעלענר?!
וועל איך הייסן גראָבן זיך אַ קייווער לעבן דיר,
וועל איך ברייגנען בלומען דיר פון אַלע פעלדער!

ל י י ב ס א ב ר י ן

ז ע ל נ ע ר

אַף ווייטע ערדן האָט מען זיי פאַרטריבן,
ווי הינט זיי אָנגערייצט אַף פרמדע פעלקער;
פרעמדע האָב־און־גוטס געהייסן היטן
און אייגנס לאָזן הינטער זיך אַף העפקער.

גייען זיי פון שטאָט צו שטאָט ווי בעטלער,
שלעפן שווערע טאָרבעס סוכאַרעס און קוילן;
שלעפן ברודנע קליידער אַף צעפריטע לייבער,
קאָרטשן זיך פון ווייטאָקן און גרילן.

רוען מידע קערפּערס וואו ס'מאַכט זיך:
אין פייכטע שייערס צי אין נאַסע גריבער,
לויזט מען דאָרט זיך איינס ס'אַנדערע ווי מאַלפּעס
און מ'זינגט פון בענקשאַפט אומעטיקע לידער.

באַנאַכט פאַרגאַנווענען זיך אין די קעפּ כאַלוימעס:
כאַלעמט מען פון שיינע ווייבער און צעבליטע מיידן,
כאַלעמט מען פון זאַטע מאַלצייטן אין ווייטע היימען —
וויינט מען אויס פון שלאָף דערשטיקטעליידן.

נאָך אַ מילכאָמע

ס'קוקן מאַמעס אַף די בילדער פון די טויטע זין,
וואָס האָבן ערגעץ־וואו אַף ווייטער ערד פאַרזייט זייער געביין,
רייסן זיך די גרויע האָר פון זייערע אַלטע קעפּ
און פאַלן צו דער ערד מיט אַ געוויין.

אין די גאַסן גייען קינדער אום מיט פינגער אין די נעזלעך,
קוקן אַף די קאַליקעס וואָס דרייען זיך דאָ אום,
זוכן זייערע טאַטעס מיט פאַרבענקטע אויגן —
און שאַרן זיך צוריק אַהיים פאַרשעמט און שטום.

יונגע אַלמאָנעס וואַרפן אין די נעכט זיך אַף די בעטן,
דריקן צו די קישנס די צערייצטע בריסטן;
גראַבלען מיט די נעגל זייערע הייסע לייבער
און קלאָגן אַף אַ לעבן אַזאַ איינזאַמען און וויסטן.

ל ײ ב   ס א ב ר י ן

צו אַ מאַרטירערס מאַמע

(צום אָנדענק פון סטיװ קאַטאָװיס)

װער װעט דיר קומען דאָרט אין דערפל אָנזאָגן די בלוטיקע בשורה,
װען דו װעסט שפּינען פלאַקס באַ זיך אין שטיבל, זינגענדיק אַ ליד?
װער װעט מיט ציטערדיקע פינגער אַ פּויק טאָן אין דײַן פענצטער
און אָנזאָגן, אַז ס'פּוילט שוין אין דער ערד דײַן קינד?

װעסט װי אַן אָפּגעהאַקטער בױם אַ פאַל טאָן אָפן דיל מיט אַ געװײן
און אָנהײבן די גרױע האָר פון קאָפּ, װי אַ משוגענע, זיך רײַסן,
װעסט זיך שלאָגן אינם בױך, פאַרשעלטנדיק דײַן טראַכט
און מיט די אַלטע אױסגעפּױלטע צײן די הענט דײַנע צעבײַסן.

באַנאַכט װעט סטיװ פאַר דיר אין כאַלעם זיך באַװײַזן
און האַלטן אין אַ שיסל אײגן בלוט זײַן מערדערס שאַרבן,
װי אַ קינד װעסטו אים נעמען אַף די הענט און אױסקושן די װאונדן
און נאָכדעם גרײטן זיך אַ רואיקע צו שטאַרבן.

צווישן מענטשן

מאַרטירער

וועט מען היינט אַ שוואַרצע פאָן צעוויקלען
און אַרופציען אַפן שפּיץ פון טורמע ;
וועט אַ מאַמע היינט איר זון באַוויינען
און מיט טרערן אויסבעטן זיין טרונע.
ס'וועט אַ גלאָק אין טורמע-קלויסטער זיך צעוויגן
און וועט אויסקלינגען אַן אומעטיקע טפילע,
שוואַרצע קראָען וועלן פּאַטשן מיט די פליגלען
און מיט הונגעריקע אויגן קוקן אַף דער טליע.

וועט מען היינט אַ רויטע פאָן צעוויקלען
און הויבן שטאַרקע פויסטן צו דער וועלט ;
מיט אַ בלייכן שמייכלענדיקן פּאָנים
וועט היינט גיין צו דער טליע אַ העלד.

לייב סאַברין

* * *

ווי אַף אַ קרעציק לייב אַ זאַלב פון אויסגעוועפּטער סירקע
האָט עמיצער
צעשמירט די זון אַף ברודנע שויבן —
נאָר באַלד, ווען סיי־ווי־סיי די נאַכט
אין אַזאַ שוואַרצן גרוב פאַרנאַרן ס'ביסל גאָלד
און ס'וועלן אויגן גלעזערנע פון מויערן
אין זעלבן ברוד פאַרבלייבן.
פאַר ווען נאַכט וועט ברענגען פולע פורן פרייד,
פאַר וועמען נאָר אַ פּיסנע שטיקל ברויט;
ערגעץ צווישן גרינע שימלדיקע ווענט
וועט עפּשער איבער וויגן לויערן דער טויט.
ערגעץ וועט אַ בעטלער
ציילן זיינע אויסגעוויינטע פּענים
און פרייען זיך מיט די געליימטע פיס,
אין אַ פאַרלאָזטער כורווע,
צווישן פּעטע כוצפּעדיקע שטשורעס,
וועט זויגן זיינע הענט אַ הונגעריקער ריז.
נאַכט וועט איינזאַפּן אין זיך
ס'געוויין פון שוואַנגערדיקע קעץ
און וועט מיט מאַיסעלעך פון טויבן־מילך
איינשלעפערן
קינדערלעך געשוואָלענע פון הונגער;
אין דער פאַרלאָזטער כורווע
וועט פייניקן דער ריז זיין אייגן לייב
און ווי אַ הייליקער וואַרטן אַף אַ וואונדער.

צווישן מענטשן

נאָר עפּשער וועט ער מאָרגן זיך אַרויסלאָזן אַף גאַסן
און ווי אַ שויב פאַרקיטעווען די זון אין מיטן הימל,
פון אַלע שטראַלן
וועט ער מאַכן לאַנגע גליענדיקע מעסערס
און אויסברענען
און אָפּשאָבן
פון שטאָט דעם ברוד און שימל.

ל ײ ב ס א ב ר י ן

PARK AVENUE

אַז איך דערזע דאָ בלומען אין די פענצטער
און באַ די טירן אָנגעצױגענע שװײצאַרן,
צעקאָכט אין מיר מײן בלוט זיך אַזױ װילד
און ס'גלוסט זיך מיר דאָ אימיצן דערװאַרגן.

כ'קום פון געסלעך, װאו ס'טאַנצט אַרום דער הונגער
און ס'בלאָנדזשעט אום אַ רױך פון פאַבריקן־קױמענס,
װאו ס'װאַכן ניט שװײצאַרן לעבן טירן
און בלומען זעט מען נאָר אין די כאַלױמעס.

דאָ כאָװעט מען װי קינדער קעץ און הינטלעך,
מיט גאָלד און סאַמעט האַלט מען זײ אין צירן;
אין די פרימאָרגנס באָדט מען זײ אין פאַרפיומירטע װאַסער
און דינסטן פירן אין די גערטנער זײ שפּאַצירן.

אין מײנע געסלעך, אונטער לאַסט־װעגענער װאַלגערן זיך קינדער
און ס'סילעט זײ דער טױט אַף זײנע בײנערדיקע פינגער,
אין מײנע געסלעך שטײען בעטלער אַף די ראָגן
און װאָיען אױס פאַר פענים זײער הונגער.

צוויש ן מ׳ענטש ן

פרילינג אַף איסט, סיידער גאַסן

ניט קיין בעז צעבליט זיך אין די שמאָלע געסלעך
און פרישע גראָזן שפּראָצן פון די שטיינער ניט אַרויס; —
אַף טראָטואַרן שפּאַנט מען אום צווישן קופּעס מיסט
און ס׳טראָגט זיך אַ געשטאַנק פון יעדן הויז.

ברודנע קישנס לייגט מען לופטערן אין פרילינג דאָ אַף פענצטער
און מיט פאַרגעלטע לײלעכער באַצירט מען די באַלקאָנען;
קליינע אינגלעך גאַנוועגען פון „פושקאַרטס" ביסלעך גרינס
און יונגע מיידלעך טרוימען פון געליבטע און פון בלומען.

באַ די טירן זיצן אַלטע ווייבער איינגעהילט אין שאַלן,
ריידן פונם ווינטער וואָס איז פּלוצים ניט געוואָרן,
פון שוואַכע הערצער און פון רומאַטיזם
און לייקענען זיך איינס ס׳אַנדערע די יאָרן...

ל ײ ב ס אַ ב ר י ן

פֿרילינג אין מײַן אוקראַינער שטעטל

איצטער בליען אין מײַן שטעטל
גרינע אַגרעסן און זאַפּטיקע מאַרעלן;
פֿון די דערפֿער קומען שיקסעס אַף יאַרידים
אויסגעפּוצט אין קווייטן און אין קרעלן.

קליינע אינגלעך לויפֿן באָרוויסע אַרום איבער די גאַסן,
שפּילן זיך אין „באַלשעוויקעס“, „דאַטשן“ און אין „פֿערד“;
אַלטע אידן זיצן אַף די פּריזבעס
און קעמען מיט די פֿינגער זייערע בערד.

אַפֿן ברידער־קייווער פֿון די שטעטלדיקע ערשטע רויט־אַרמייער
בליען בלומען אויס אַ רויטן סערפּ און האַמער;
ווייבער שלעפּן פֿולע קאָשיקעס פֿון מאַרק
און שעלטן ביזן דריטן דאָר אין טאַטנס טאַטן אַלע קרעמער...

פאַרטאָג אין קלויסטער

אַ קלויסטער-גלאָק קלינגט אוים פאַרטאָג
און רופט צו טפילע פרומע ווייבער;
די ערשטע קומען אַן אַהין
זוינעס, פון דער נאַכט, מיט אויסגעקנייפּטע לייבער.

פאַרגלאָצט די אויגן צום אַלטאַר,
ד הענט פאַרקרייצט אַף דאַרע ברוסטן,
שעפּטשען זיי פון זייערע זינד —
פון זייערע זינד און פרעמדע גלוסטן:

„אָ, מוטער הייליקע, אָ, העלף!
פאַרגיב די בלאָנדזשענדיקע קינדער,
און דו, אָ, זון פון נאַזאַרעט,
פאַרגיב און טרייסט די זינדער!"

און ס'קלאַפּן זיך אַן דיל די קעפּ
פון יעזוסעס געטרייע טעכטער —
יעזוס פינטלט מיט אַן אויג
און מאַרי שטיקט זיך פון געלעכטער...

לייב סאָברין

נאָנעס

אין שווארצע קליידער האָבן זיי זיך איינגעהילט,
מיט טפילעם און טאַנייסים געפייניגט זייערע לייבער;
מיידלשע פאַרלאַנגען האָבן זיי אין זיך דערשטיקט
און געוואָרן יעזוסן געטרייע ווייבער.

באַנאַכט צעלייגן זיי זיך אַף די האַרטע בעטן,
פאַרגלאָצן פרום די אויגן און זיי וואַרטן:
יעזוס זאָל זיי קושן, זייערע בריסטן גלעטן,
יעזוס זאָל באַרירן די צערייצטע טראַכטן.

צווישן מענטשן

צו דיר

— גרינשפאַנען

ס'וועט ווען־ניט־איז
דיין ווילדער קוטשעראַווער קאָפּ
זיך הוידען אַף אַ טליע,
און בלינדע בעטלער, ווי צעקרימטע שאָטנס,
וועלן קומען דיך באַקלאָגן;
ווי אַ פּאַיאַץ
וועל איך מיט סאַזשע אויסשמירן מיין פּנים
און אין צעקרעלטע הענט
אַ קראַנץ פון קראַפּיווע אַף דיין לעוואַיע טראָגן.
אַז פרישע גראָזן וועלן אויסצירן
דיין זאַמדיקן געצעלט דעם ערשטן פרילינג,
און אין די נעכט
וועלן יונגע פּאָרלעך קומען שושקען זיך אַף די אַלייען —
וועל איך
מיט טויטע טריט אַ שטומער קומען צו דיין קייווער
און ווי פון בויך־אַרויס
אַ ווילדער פּלוצים זיך צעקרייען.
פאַרטאָג,
וועל איך אַ מידער ציילן מיינע טריט אַהיים
און ס'וועלן שטראַלן, ווי צעגליטע שפּיזן
אויסברענען אַ סימען אַף מיין שטערן;
הינטער זיך
וועל איך די מעסערדיקע בליקן דיינע שפּירן
און פרואוון אויסלעשן די זון מיט מיינע טרערן.

ל י י ב ס אָ ב ר י ן

טעג און יאָרן וועלן ציען זיך
ווי שוואַנגערדיקע שקאַפּעס אין אַ בלאָטע
און ס'וועלן קינדער שוין
„דעם אַלטן לייב, דעם אויוועררבאָטל"
שלעפּן באַ די הויזן —
אַפילע דעמאָלט
וועל איך צערטלען טיף אין זיך
דיין שטאָלצן קאָפּ —
ווען כ'וועל זיך גרייטן מיינע אייניקלעך צו לויזן.

ס׳ליד פון פוילן

מיין אַלטער קאָטער מיטן בלינדן אויג און יאַדישליוון הוסט
פאַרקלייבט אין די פרימאָרגנס זיך צו מיר אין בעט,
לייגט אַרויף זיין קאָפּ, ווי אַ געליבטע, אַף מיין ברוסט
און בעט זיך מיטן ווידל, כ׳זאָל אים געבן אַ גלעט.

אָ, אַלטער קאָטער מיינער, קריך־אַראָפּ און שמעק אַרום ס׳הויז,
פּעסטע זיך פאַר מיר ניט ווי אַ יונגע ווייב,
קריך־אַראָפּ און כאַפּ פאַר זיך אַ פעטע מויז
און מיך לאָז ליגן דאָ און טראַכטן פון אַ מיידלש לייב .

מיין אַלטער קאָטער דרייט ברויגעזדיק זיין קאָפּ,
ווייזט מיר, אַז ער האָט שוין ניט קיין ציין אין מויל,
קוקט צום אויוון, וואו ס׳שטייט פון נעכטן נאָך אַן אויסגעלעקטער טאָפּ,
און געניצט גלאַט אַזוי זיך אוים: „יאָפּ, באַלעבאָס, מיר זענען ביידע פויל״.

ל י י ב ס א ב ר י ן

ס׳ליד פון זעלבסטמערדער

איצט —
ווען כ׳שאַרף מיין גאָלמעסער אין מיטן נאַכט
און נעץ דאָס שאַרפשטיינדל
שוין מיט מיין לעצטער סלונע,
זע איך דיך
מיט וואַקסענע צוויי ליכט אין דיינע הענט
אויסבעטן מיט טרערן מיר מיין טרונע.
הער אוים פאַרשאָלטענע!
די נאַכט איז קורץ
און איך וויל ביז פאַרטאָג דעריאָגן נאָך דעם טויט —
איז אויב דו רייצט אַצינד דעם שפיגל מיט דיין לייב
טאָ שפיי דיין שאָטן אָפּ
און דריי מאָל רוף אים צוויג.
כ׳וועל באַלד זיך אַ געקוילעטער דאָ וואַרפן ווי אַ קאַלב
און מיט אַן אויפגעפּראַלטן האַלז
אַרויסכאַרכלען מיין לעצטע ליד,
מיט הייסן בלוט וועל איך פאַרמעקן אַלע דיינע בריוו
און רויטע קווייטן מאָלן אַף דיין בילד.
כ׳זע אָפּט דיך מיט דיין זשאַבע שלעפּן זיך אין גאַס
און אַזאַ פרעמדע פרייד טאַנצט אום איבער דיין פּאָנים,
פאַרשאָלטן ווער די קרעציקע
אינאיינעם מיט דיין וואָרעם —
כ׳בעט דעמאָלט גאָט
די גאַסן זאָלן ווערן קוואָרים.
דיין בויך גייט אויף
ווי אַ ראָשטשינע פון קאָרן-מעל אין מולטער
און ס׳קריכט אַ קרעציק שערעצל אַוואַדע דאָרטן אום;

צווישן מענטשן

זאָל מאָרגן נאָכן זון פאַרגאַנג
אַ זון באַ דיר געבוירן
און יעדער אייווער זיין זאָל אים אַ מיעסער מום.
ס'איז נאַכט אַצינד אין שטאָט —
און רו אין אַלע הייזער,
אַוואַדע שלאָפן איצטער מידע פאָרלעך אין די בעטן,
אַוואַדע ווייסט מיין מאַמע ניט
אַז ס'קושט דער טויט אַצינד זיך מיט איר זון,
אַז באַלד
ווי אַ געליבטע וועט זיין גאָלמעסער אים גלעטן.
אויב ס'וועלן דיינע טריט אַמאָל
פאַרבלאָנדזשען צו מיין קייווער
נעם מיט דיין עלטסטן זון מיט זיך און היים אים מיך באַוויינען,
זאָג אים
אַז דאָס האָב איך זיין שטאָם אַף דוירעס לאַנג פאַרשאָלטן,
אַז כ'גרייט דאָ בערג מיט ווערעם אָן
באַגעגענען זיין טאַטן.

ל ײ ב ס א ב ר י ן

* * *

כ׳וועל הײַנט באַנאַכט מיט שטומע טריט
פֿאַרגאַנווענען זיך צו אַ פֿרישן קײיווער,
כ׳וועל אויסגראָבן אַ מעם די גרוים ווי איך
און אָנטאָן זיך אין זײַנע ווײַסע קלײידער.

דערנאָך וועל איך פֿאַרלעשן די לאָמטערנס,
זיך אויסשמירן דאָס פּאָנים און דעם קאָפּ אין ווײַסן;
צענעמען אין דער ברייט די הענט מײַנע ווי פֿליגלען
און ווי אַ נאַכט־וואַנדלער זיך לאָזן איבער גאַסן.

וועלן זיך שיכורים איבערשרעקן און אַנטלויפֿן
פֿרומע נאַפּקעס וועלן פֿאַלן צו דער ערד און קושן מיר די פּיס;
און איך וועל אָט אַזוי ארומגיין ביז באַגינען
און פֿרייען זיך ווי אין אַ לאַנד פֿון קאַרליקעס אַ ריז.

צ ו ו י ש ׳ ן מ ע נ ט ש ן

אַ גאַנעווס מאַמע

קיינער וועט ניט קומען טרייסטן די אַלטע מאַמע,
ווען איר זון וועט גיין צו דער טליע;
איינגעביסן אירע ציין אין אייגן לייב
וועט זי וויינען שעפּטשענדיק אַ טפילע.

דער טויט וועט שטשירען זיינע ציין און אַף איר קוקן,
טראָפּנס בלוט וועלן רינען פון זיינע ביינערדיקע הענט;
שיידים־קוילעס וועט זי הערן רעוועןֿ אַרום זיך
און שוואַרצע שאָטנס וועלן אַראָפּלאַכן פון ווענט.

ס׳וועט דער צאַר אַרויסווינען פון אַלע אירע גלידער
און איינקאָרטשען וועט זיך פון פיין איר גוף;
אין אַלע ווינקלען וועט זי זען טליעס
און הערן פון איר זון זיין לעצטן רוף.

און אַז דער טויט וועט שוין איר זון דערוואַרגן,
וועט זי נעמען אַף די הענט זיין בילד,
ווי אַ קינד וועט זי דאָס בילד פאַרוויגן:
„ליוליוניו־ליוליו אַף אייביק שוין, מיין קינד.“

(ערעוו־צייט)

ל ײ ב ס אַ ב ר י ן

אַן אַקאָרע

ס'האָט אַ מאַכשײפֿע נאָך אין איר מאמעס בויך איר אָפּגעטאָן אַ קישעף
און בײַ איר ערשטן קינדערשן געוויין אַרײַנגעשפּיגן אין איר טראַכט,
איצט גייט זי אום מיט שטילע טריט ווי אַ צערייצטע־קראַנקע קאַץ
און הילט אין שרעק זיך יעדן טאָג בײַם אָנקום פֿון דער נאַכט.

יעדע נאַכט באַקוקט זי פֿאַרן שפּיגל אירע גלידער
און כאַפּט זיך צום בויך מיט בעטנדיקע אויגן,
ווי אַ געווינערן צעלייגט זי זיך אין בעט
און קרעכצט ווי זי וואָלט אין דערעמעסן אַ קינד אַצינד געבוירן.

אין די פֿרימאָרגנס גראָבט זי איין דעם קאָפּ צווישן אירע קישנס
און קנייפּט דעם בויך און שעלט איר אייגענעם געביין,
מיט אירע נעגל גראָבלט זי די קיינמאָל ניט געזויגטע בריסטן
און הערט זיך איין אין אייגענעם צעווייטיקטן געוויין.

צווישן מענטשן

שווייצאַרן

זיי באַוואַכן פרעמדע טירן ווי געטרייע הינט,
ווי זעלנער האַלטן זיי די קערפּערס אָנגעצויגן;
טאַמעוואַטע שמייכלען רוען אַף זייערע ליפּן
און נעבעכדיק פאַריעזוסט קוקן זייערע אויגן.

מיט שטייפע קראַגנס ווי זיי וואָלטן וועלן זיך דערוואַרגן
האָבן זיי די העלדזער אויסגעצירט,
אין פאַלשן זייד און פּליוש, ווי גרויסע ליאַלקעס
זענען זייערע לייבער איינגעהילט.

אַלע טאָג, פון בלויען מאָרגן ביז דער שפּעטער נאַכט,
שטייען זיי ווי איינגעגראָבן לעבן די טירן:
טראַכטן פון די ברודנע היימען און אויסגעדאַרטע קינדער
און פון די ווייבער, וואָס ליידן נעבעך פון געשווירן...

ל ײ ב ס אָ ב ר י ן

ס׳ליד פון געבוירענעם קאַליקע

ס׳האָט מיך אימיצער נאָך אין מיין מאַמעס בויך פאַרשאָלטן:
כ׳זאָל מיינע הענט און פיס אין בויך באַ איר פאַרגעסן,
כ׳זאָל זיך שאַרן אין די גאַסן ווי אַן אָפּגעהאַקטער שאָטן
און פאַר אַביסל קופּער אויסזינגען „דאָס ליד פון דער פאַרקישעפטער
פרינצעסן“.

מיינע אומזיסטע טעג זענען ווי שאַרפע מעסערס אין מיין לייב
און מיינע אומעטיקע נעכט זענען צעררייצטע קינע צו געזונטע
מענער;
ווי אַ הונגעריקער בלינדער וואָלף, וואָיע איך אויס באַנאַכט מיין
פיין

און פּיל, ווי ס׳ווערט מיין שטיקל גוף פון ווייטיק מיר נאָך קלענער.
אָ, וויי צו מיר, און וויי צו מיינע בעטלערישע יאָרן!
ווער וועט דען ווייגען ווען איך וועל קראַפּירן?
ווער וועט פאַרברעכן דען די הענט און רייסן זיך די האָר,
ווען מ׳וועט מיך שוין צום לעצטן מאָל איבער די גאַסן פירן?!

בלודנע הינט

די צונגען האַלטן זיי אַרויסגעשטעקט און סאָפּען,
מיט זשעדנע בליקן בלאָנדזשען זיי אַרום איבער די הויפן ;
פּרואוון אויסכאַפּן די מאָלצייטן באַ קינדער
און ערגעץ־וואו אין אַ באַהעלטעניש אַנטלויפן.
אַז זיי דערזעען שטעקנס און דערשמעקן הייסע וואַסער
פאַרדרייען זיי די ווײדלען און הויבן אויף אַ נעבעכדיק געוויין :
„אָ, גוטע מענטשן זעט ווי ס'קריכן אויס די האָר פון אונזערע פעלן,
אָ, זעט ווי ס'שאָקלען זיך פון הונגער אונז די ציין".
פאַרפּיומירטע פאַנסקע הינטלעך האָבן זיי פיינט
און זענען גרייט אַף דריבנע שטיקלעך זיי צערייסן ;
מיט שטוב־הינט שלאָגן זיי זיך איבער קישקעלעך און נאַסע שטיקלעך ברויט
און וואַרפן זיך אַף זיי און ווילן כאַטש די ווײדלען זייערע צעבייסן.
אין די נעכט, ווען שטוב־הינט וואַכן איבער פרעמדע האָב־און־גוטס,
צעלייגן זיי זיך אַלע לעבן היצלם הויז,
הויבן־אויף די קעפּ אַרויף צום שוואַרצן הימל
און בילן זייער בלודנע לעבן אויס...

ל ײ ב ס אַ ב ר י ן

* * *

מיר זינגען אױס פֿאַר פֿרעמדע מענטשן אונזער צאַר
װי בלינדע בעטלער אַף יאַרידים זײער פּײן;
מיר שנײַדן־אױף די לײַבער אונזערע מיט רײד
און קװיקן זיך מיט אײגן בלוט, װי מיט געשמאַקן װײַן.

פֿאַר אונז גײט־אױף די זון אין מיטן נאַכט
און צירט אונז אױס מיט גאָלד די גרױע װענט,
װי אַ לאַבן ברױט צעשנײַדן מיר די זון
און טײלן שטיקער פֿון איר אױס דער גאַנצער װעלט.

ס'װאַכט באַ אונז דער טרױער באַ די שװעלן
און ס'פֿראַלט די פֿרײד ניט אױף אונזערע טירן,
מיר גײען אום פֿאַרלױרענע װי קינדער
און לאָזן זיך פֿון יעדן בלינדן פֿירן.

צווישן מענטשן

געראַנגל

כ׳האָב אַף מיין לייב די געלע קאַרבן פון פאַרגיין דערקאָנט
און הינטער זיך די ביינערדיקע פינגער פונם טויט דערשפּירט;
פאַרוואָס? פאַרוואָס האָב איך אין אַזאַ לויטערן פרימאָרגן
זיך אין אַ בייזער שאָ אַליין צום טויט געפירט?
ס׳צאַנקט אין מיר נאָך ערגעץ וואו אַן איינגעשפּאַרטער ווילן —
איז עפשער נעמען מיט אַ מעסער אויסשניידן די געלע קאַרבן?
עפּשער איינטונקען דעם גוף אין אייגן הייסן בלוט?
און ווי אַ קראַנקער הונט, ניט איינקאָרטשען אין דרייען זיך און שטאַרבן.
איבער מיין קאָפּ גייט אוף מיט גאָבלים*) גאָלדענע אַ גליענדיקע זון
און גליט מיר אויס אַצינד מיין זשאַווערדיקן מעסער —
פון מיין צעכראָסטעט האַרץ פּלאָנטערן צום בויך זיך ריטשקעס בלוט

ווי רויטע ווייַן פון אַלטע רינענדיקע פעסער.
ס׳זויגט די זון איצט דעם סאַם פון מיינע וואונדן
און קושט מיר אויס מיין יעדן נאָך־ניט אויפגעוואַכטן אייווער;
כ׳וועל באַלד אין זיך צונויפבינדן מיין אופגעקניפּטן גלויבן
און ווי אַ יונגער לאָשעק לויפן פונם אָפּגענאַרטן קייווער.

---

*) גאָבלים — אינם אידיש־אוקראַינישן דיאַלעקט — זענען אייזערנע גאָפּלען אַף וועלכע מ׳שטעכט אַרוף סנאָפּעס

ל ײ ב ס אַ ב ר י ן

נ אַ כ ט

די זון פֿאַרנעמט די לעצטע שפּורן פֿון מײַן פֿרייד,
און ס׳פֿאַרעט שוין די נאַכט זיך באַ איר שוואַרצן טויער;
כ׳האָב נאָכן טאָג געיאָגט זיך ווי אַ דאָרפֿס-הונט נאָך אַ באַן
און האָב פֿון הינטן זיך פֿאַרפּלאָנטערט אין אַ נעץ מיט טרויער.

נאַכט וועבט-אויס אַ שוואַרצן טעפּעך איבער מיר
און ס׳ווינקען פֿון אים זילבערנע קופּערטעס צו דער ערד;
באַלד וועט אימיצער אַ כאַפּ-טאָן מיך באַם גאָרגל
און פֿאַר די אויגן וועט אַ בלישטשע-טאָן אַ הוילע שווערד.

כ׳וועל ווי אַ ניט-דערקוילעטע הענדל וואַרפֿן זיך און קרייען,
און ווי מיט פֿליגלען פּאַטשן מיט די הענט;
אין לויטערן פֿאַרטאָג וועל איך אַ נעם דערזען:
כ׳האָב מיט מײַן קרייען יענע נאַכט דעם טרויער און די נעץ
פֿאַרברענט.

ל י י ב ס אָ ב ר י ן

בימיי דעניקין*)

— 1 —

אַ רויטער הימל הענגט
איבער די פלאַקערדיקע דעכער
און אונטן בלישטשעט אַזאַ קלאָרער שניי,
כ'ווייס ניט, צי זאָל איך איבערלאָזן
מיט די הינט דעם גויסעסדיקן ברודער?
צי גאָר ווי אַ מעשוגענער צעוואָיען זיך מיט זיי?
כ'ווייס, איך לויף איצט
ווי אַ לאָשעק פון אַ ברענעדיקער שטאָל —
און אַף דער שוועל האָב איך געלאָזט
דעם ברודער הינטער זיך;
ס'איז גרינג צו לויפן מיט די הוילע הענט,
ס'איז גרינג צו טאָפּטשען אינם שניי אָן שיך.
ס'איז יעדער הויז אַצינד:
אַ גרויסער ברענעדיקער שטורקאַטש
וואָס דראַפּעט זיך צום הימל,
אויסגליען דאָרט לעכער;
כ'זע צום ערשטן מאָל דעם מאַרק אַ ליכטיקן באַנאַכט,
כ'זע איצט בליצלאָמפּן גאָר הענגען איבער דעכער.
ס'האָט אימיצער
ווי מיט אַ שטריק פאַרפענטעט מיר די פיס
און ס'דאַכט זיך מיר:

*) אין דעם ליד פרוואוו איך איבערגעבן מיינע איבערלעבונגען, וואָס זענען פאַרבליבן אין מיין זיקאָרן פון יענער צייט, ווען איך בין אַלט געווען אַרום דרייצן יאָר.

ל י י ב ס א ַ ב ר י ן

איך הער פון מיינע פיס אַ כאַרכלדיק געשריי —
וואָס שטיי איך ווי אַ גוילאָם לעבן קרעכצנדיקן קלומעק?
אַ שאָד, אַ שאָד מיט בלוט פאַרפלעקן אַזאַ ווייסן שניי.

— 2 —

ניט איך האָב יעזוסן
דעם שווערן קרייץ געהייסן שלעפּן
און כ'האָב אַוואַדע
מיט האָשטאַנע זיינע וואונדן ניט געשענדט,
פאַרוואָזשע הוידעט ער זיך
אַזאַ בייזער אָפן קלויסטער־טויער
און שרעקט מיך מיט די ווייסע אויסגעשטרעקטע הענט?
אָט שטיי איך איצט אין מיטן נאַכט
אַ באָרוועסער אין שניי
און וויין
און וואַרט:
ס'זאָל זיך אָצינד מיין גאָט פאַר מיר באַווייזן,
ר'זאָל מיט אַ „פייערדיקן גרימצאָרן" אָנצינדן דעם קלויסטער
און זיך צעכראַקען אָף די גויעם
מיט צעשמאָלצטן אייזן.
צווישן פייערדיקע כמאַרעס ווייזט זיך ניט מיין גאָט —
שטשירעט יעזוס אַ צופרידינער די ציין זיינע צו מיר,
באַלד וועט ער אַ כאַפּ טאָן מיין פאַרשנייטן קערפּער
און באַ זיין מאַמעס פיס
מיך קרייצן אָף דער קלויסטער טיר.
אַ, יעזוס, זע!
באַ דיינע גויעם
הוליעט שוין דאָס פייער אָף די דעכער,
ווי אָף אַ כאַסלירע
איז ליכטיק אַרום פויערישע הייזער —

איז ריים זיך אָפּ פון טויער און דערוווייז:
אַז דו ביסט שטאַרקער פון מיין גאָט,
אַז דו אַליין ביסט נאָר דער איינציקער דערלייזער.

— 3 —

פון וואַנען וועט די זון זיך היינט באַווייזן?
אָף וועלכער זייט פון הימל
וועלן שטראַלן זיך אַראָפּגליטשען אָף דר'ערד?
אַז איינגעטונקען איז אין זשאַר דער גאַנצער הימל
און נאַכט וועט דאַכט זיך בלייבן
אייביק דאָ שוין בלאָנדזשען אָף דער ערד.
ווי גרויסע היטלען צוקער
ציען זיך צום הימל
ווייסע קוימענס פון די אָפּגעברענטע דעכער
און שוואַרצע שויבן אויסגעשמירט אין סאַזשע
קוקן ווי מיט טעמפּע בלינדע אויגן;
אָף אַ פּידאַשעק ליגט אַ פרויען-קאָפּ
אין אַ פאַרפרוירן קאַליזשקעלע בלוט
און זוכט דעם גוף
וואָס ליגט לעבן אַ קופּע טינעף
איבערן בויך דאָס קלייד פאַרהויבן.
באַם ראַנד פון וועלדל ווערן רויטע כמאַרעס
אָפּגעפּאַרבט אָף גרויען,
און ווי אַ מענטש אין אַ פּאַלאַנקע
ראַנגלט דאָרט זיך מיט דער נאַכט דער טאָג —
אָט באַלד מיט שטאַרקע הענט
צעצשפּאַרן וועט דער טאָג די כמאַרעס
און ווי אָף אַ גלאַטער ברעט
זיך גיבן צו דער ערד אַ יאָג.
אין די „זאַליאָזנע“ קלייטן

לייב סאַברין

לאַכט דאָס אייזן מיט אַ גליענדיק געלעכטער
און ריבאייזנס און ליעקעס
טוליען זיך מיט שרעק צו די גליענדיקע פּרענטעס,
שמאָלע שטיקער בלעך קאָרטשען זיך אַף קופּעס זשאַרנדיקע קוילן.
ווי אַף אַ בלאָנדער שיקסעס קאָפּ
אַ בינטל רויטע לענטעס.
אָט ליגט מיין פעטער מעכל
מיטן פלאַקסן בערדל צו דער פרישער זון
און ווי אַ וואָרעם
קריכט בײַ אים פון זייט אַ דינע ריטשקע בלוט —
אוי, פעטער מעכל!
הייבט זיך אוף און גיכער לויפט אַהיים,
די מומע צינע וועט
מיט קלאָלעס אייך צעשאָטקעווען ווי קרויט...

— 4 —

ווי אין אַ אויסגעהאַקטן וואַלד עטלעכע פאַרלאָזטע ביימער
שושקען פאָרלעך אידן זיך אין מאַרק,
יעדער טראַכט פון טויטע קרויווים און פאַרשעמטע טעכטער
און קוקט, צי קומען ניט די ראָצכים פונם „טאָלנער באַרג“.
איצט איז שוין נאַכט, און ס'קלאָגט אין זיך דאָס כאָרעוודיקע שטעט,
מיין ברודער ראַנגלט זיך אין קעלער מיטן טויט;
ווי אַ פרעמדער זיץ איך לעבן אים און בראָט קאַרטאָפליעס
און טינק אין וואַסער שוואַרצע שטיקער ברויט.

צווישן מענטשן

ביינהאַשמאָשעס

— 1 —

אַף ברודנע־פאַררויכטערטע שויבן
צאַנקען צעשמאָלצענע קופּערנע שטראַלן —
אָט באַלד וועט אין פלאָנטער פון קוימענס
די זון זיך פאַרטשעפּן און פאַלן.
נאַכט וועט מיט שוואַרצע פאַרגליווערטע פאָלעס
שפּיצן פון קלויסטערס און דעכער פאַרדעקן,
דער טאָג צום באַגינען וועט טאַפּן דעם וועג
ווי אַ בלינדער אין כאָלעם זיין שטעקן.
כ'וועל ווי אַ שאָטן איבער גאַסן זיך שאַרן
און ציילן די אייגענע קעצישע טריט;
ערגעץ אין מיר וועט מיין אומעט מיך נאָגן
און וועבן אַ פאַרשפּעטיקט בענקענדיק ליד.

— 2 —

בלויער באַגינען גייט אויף אין מיין שטעטל,
זילבערנער טוי ווינקט פון דעכער צום הימל,
דעם שטויב פון די גאַסן פאַרקערן די הינט מיט די ווידלען
און לעקן און הריזן פון פלויטן דעם שימל.
ליימיקע שטיבלעך מיט פענצטער פאַרקלאַפּטע
קאָרטשען זיך איין פון פאַרטאָגיקער קעלט —
ערגעץ אַף באָנטענעס הענגט דאָ מיין וויגל
און וויגט פאַר מיר אוים מיין קינדערשע וועלט.
בין איך געקומען אַצינד אין מיין שטעטל
קושן אין שטויב מיינע קינדערשע טריט,
לייגן אין וויג זיך מיט אויגן פאַרמאַכטע

און זינגען מיין מאַמעס אַ „זשאַלעבנע"ליד.
נאָר פּוסט זענען גאַסן און שטום זענען שטיבלעך,
איז ווער פאַרן גאַסט וועט אַ נויג טאָן דעם קאָפּ?
עפּשער זיך לאָזן צום אַלטן פאַרוואַקסענעם צווינטער
און העלפן דאָרט מעקען דעם קאַלשן פאַרגעסענעם צאָפּ?

— 3 —

ס'שאַרט שוין די זון זיך באַם ראַנד פונם הימל
און צירט אוים דעם קלויסטער מיט גאָלדענע קרעלן;
באַלד וועט דאָס שטעטל אין שוואַרצן זיך פאַרבן
און מייסים אין וויסן וועלן רוען אַף שוועלן.
ס'וועט זיך באַווייזן מיין זיידנס צעפּאַטלטע באָרד
און טאַנצן אַ „פריילעכס" מיטן שיקערן גאַלעך,
פון ערגעץ וועט מאַרי „די הייליקע" קומען
און טראָגן אַף די הענט אַ צעבלוטיקטן מאַלאַך.
פאַרזשאַווערטע צלאָמים און פאַרשימלטע טוירעס
וועלן באַם אָמעד און אַלטאַר זיך צעוויינען:
„גאָט באָרוכהו האָט, ווייזט אוים, אונדז פאַרגעסן
קומט אונדז ניט קיינער ניט קושן, ניט לייענען."

— 4 —

נאַכט האָט שוין לאַנג פון דער שטאָט זיך פאַרנומען
ראַנגלט זיך איצט מיט קוימענס די זון,
באַלד וועלן מעסערס גאָלדענע פאַלן
און שניידן אין רויך פענעצלעך זון.
באַלד וועלן קוימענס אין שטאָט זיך צערעוועון
און רייסן פון בעטן פאַרשלאָפענע גלידער;
וועלן זיך באַנען און שינעם צעוואָיען
און פירן פאַרקאָוועטע הענט אַף יאַרידים.